

Socialutskottets betänkande 2019/20:SoU4

Äldrefrågor

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2019/20 som rör äldrefrågor, främst med hänvisning till pågående utredningar och arbete.

I betänkandet finns 14 reservationer (M, SD, C, V, KD, L) och sex särskilda yttranden (M, SD, C, V, KD, L).

Behandlade förslag

Cirka 100 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2019/20.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning.....	6
Utskottets överväganden.....	7
Äldres rättigheter.....	7
Äldreomsorgens organisation m.m.	12
Kompetens, bemanning och kunskapsfrågor	19
Boendefrågor m.m.	27
Digital teknik.....	35
Fallpreventivt arbete.....	40
Motioner som bereds förenklat.....	41
Reservationer	43
1. Äldrelag, punkt 1 (SD, C).....	43
2. Internationell äldrekonvention, punkt 2 (KD)	43
3. Organisations- och kvalitetsfrågor, punkt 3 (SD)	44
4. Organisations- och kvalitetsfrågor, punkt 3 (L).....	44
5. Kompetens och bemanning, punkt 5 (V)	45
6. Kunskap och bemötande, punkt 6 (L).....	46
7. Särskilda boendeformer för äldre m.m., punkt 7 (SD).....	46
8. Särskilda boendeformer för äldre m.m., punkt 7 (V).....	47
9. Särskilda boendeformer för äldre m.m., punkt 7 (L)	48
10. Parboendegaranti m.m., punkt 8 (M, KD)	48
11. Parboendegaranti m.m., punkt 8 (SD)	49
12. Digital teknik, punkt 9 (M).....	49
13. Digital teknik, punkt 9 (SD)	50
14. Digital teknik, punkt 9 (L).....	51
Särskilda yttranden	52
1. Motioner som bereds förenklat, punkt 11 (M).....	52
2. Motioner som bereds förenklat, punkt 11 (SD)	52
3. Motioner som bereds förenklat, punkt 11 (C).....	52
4. Motioner som bereds förenklat, punkt 11 (V)	52
5. Motioner som bereds förenklat, punkt 11 (KD).....	53
6. Motioner som bereds förenklat, punkt 11 (L).....	53
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	54
Motioner från allmänna motionstiden 2019/20	54
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet	64

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Äldres rättigheter

1. Äldre­lag

Riksdagen avslår motion
2019/20:3109 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 18.

Reservation 1 (SD, C)

2. Internationell äldrekonvention

Riksdagen avslår motion
2019/20:2818 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkande 24.

Reservation 2 (KD)

Äldreomsorgens organisation m.m.

3. Organisations- och kvalitetsfrågor

Riksdagen avslår motionerna
2019/20:820 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 11,
2019/20:2167 av Lars-Arne Staxäng (M) och
2019/20:3371 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 12 och 19.

Reservation 3 (SD)

Reservation 4 (L)

4. Avgifter m.m.

Riksdagen avslår motionerna
2019/20:1435 av ClasGöran Carlsson och Monica Haider (båda S),
2019/20:2250 av Sten Bergheden (M) och
2019/20:2834 av Fredrik Schulte (M) yrkande 2.

Kompetens, bemanning och kunskapsfrågor

5. Kompetens och bemanning

Riksdagen avslår motionerna
2019/20:1409 av Hillevi Larsson och Jamal El-Haj (båda S) och
2019/20:1843 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 3 och 8.

Reservation 5 (V)

6. Kunskap och bemötande

Riksdagen avslår motionerna
2019/20:628 av Larry Söder (KD),
2019/20:799 av Anne Oskarsson (SD),
2019/20:1448 av Anne Oskarsson (SD),
2019/20:2758 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 4 och

2019/20:3371 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 11.

Reservation 6 (L)

Boendefrågor m.m.

7. Särskilda boendeformer för äldre m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:281 av Lars Thomsson (C),

2019/20:820 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkandena 16 och 19,

2019/20:1843 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 1 och 4 samt

2019/20:3371 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 18.

Reservation 7 (SD)

Reservation 8 (V)

Reservation 9 (L)

8. Parboendegaranti m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:820 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 13 och

2019/20:2926 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 3.

Reservation 10 (M, KD)

Reservation 11 (SD)

Digital teknik

9. Digital teknik

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:820 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 25 i denna del,

2019/20:2926 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkandena 8 och 9 samt

2019/20:3371 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 7.

Reservation 12 (M)

Reservation 13 (SD)

Reservation 14 (L)

Fallpreventivt arbete

10. Fallpreventivt arbete

Riksdagen avslår motion

2019/20:714 av Markus Wiechel (SD).

Motioner som bereds förenklad

11. Motioner som bereds förenklad

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 30 januari 2020

På socialutskottets vägnar

Acko Ankarberg Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Acko Ankarberg Johansson (KD), Kristina Nilsson (S), Camilla Waltersson Grönvall (M), Ann-Christin Ahlberg (S), Per Ramhorn (SD), Karin Rågsjö (V), Ulrika Heindorff (M), Yasmine Bladelius (S), Dag Larsson (S), Pernilla Stålhammar (MP), Mats Wiking (S), Ulrika Jörgensen (M), Clara Aranda (SD), Sofia Nilsson (C), Ann-Christine From Utterstedt (SD), Barbro Westerholm (L) och Cecilia Engström (KD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet ca 100 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2019/20. Motionsförslagen finns i bilaga 1.

Cirka 70 av dessa motionsyrkanden behandlas i förenklad ordning eftersom de tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden. De motionsförslag som bereds förenklat finns i bilaga 2.

Vid sammanträdet den 28 januari 2020 fick utskottet information från Utredningen om välfärdsteknik i äldreomsorgen (S 2018:11).

Utskottets överväganden

Äldres rättigheter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en äldrelag och ett motionsyrkande om att FN bör arbeta fram en internationell äldrekonvention.

Jämför reservation 1 (SD, C) och 2 (KD).

Motionerna

Äldrelag

I partimotion 2019/20:3109 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 18 föreslås ett tillkännagivande om att skapa en mer samordnad vård för äldre genom att utreda möjligheten att ersätta hälso- och sjukvårdslagens (HSL) och socialtjänstlagens (SoL) delar om hemsjukvård respektive social omvårdnad med en äldrelag. Motionärerna anför att äldre är en grupp som ofta hamnar mellan vårdens och omsorgens stolar. För att överbrygga HSL och SoL, inrikta vården mer mot tidiga insatser snarare än akuta och dessutom göra det möjligt för fler att bo kvar hemma vill motionärerna låta utreda möjligheten att ersätta dessa två lagar med en äldrelag som ska reglera den hemsjukvård som i dag ges enligt HSL, och den personliga omvårdnad som ges enligt SoL.

Internationell äldrekonvention

I kommittémotion 2019/20:2818 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) föreslås i yrkande 24 ett tillkännagivande om att FN bör arbeta fram en äldrekonvention, motsvarande barnkonventionen, som behandlar äldre personers levnadsvillkor, behov och rättigheter. Konventionen skulle enligt motionärerna kunna beröra rätten till hälsa och god vård, icke-diskriminering, respekt samt utveckling och social samvaro. Det handlar om att varje människa ska vara berättigad till ett värdigt bemötande hela livet.

Gällande rätt

Omsorgen om äldre och äldre personers rätt till insatser regleras i socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL. Enligt 5 kap. 4 § SoL ska socialtjänstens omsorg om äldre inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande (värdegrund). Socialnämnden ska vidare verka för att äldre människor får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra.

Bestämmelser om hemsjukvård finns i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), förkortad HSL. I 12 kap. 2 § anges att kommunen får erbjuda den som vistas i kommunen hälso- och sjukvård i hemmet (hemsjukvård) i ordinärt boende och i sådant särskilt boende som avses i 5 kap. 5 § tredje stycket SoL. Enligt 14 kap. 1 § får regionen överlåta skyldigheten att erbjuda hälso- och sjukvård i hemmet (hemsjukvård), i ordinärt boende och i sådant särskilt boende som avses i 5 kap. 5 § tredje stycket SoL, till en kommun inom regionen om regionen och kommunen kommer överens om det. Av 16 kap. 1 § HSL framgår att regionen ska avsätta de läkarresurser som behövs till kommunerna inom regionen för att enskilda ska kunna erbjudas en god hälso- och sjukvård i särskilt boende och i dagverksamhet enligt 12 kap 1 §. Detsamma gäller hemsjukvård i ordinärt boende och i sådant särskilt boende som avses i 5 kap. 5 § tredje stycket SoL, om en kommun ansvarar för vården enligt 14 kap. 1 §.

Bakgrund och pågående arbete

Mål för äldreomsorgen

De övergripande målen för äldreomsorgen är att äldre ska

- kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag
- kunna åldras i trygghet och med bibehållet oberoende
- bemötas med respekt
- ha tillgång till god vård och omsorg.

Målen syftar till att tydliggöra det gemensamma åtagandet och att göra det enklare att arbeta i samma riktning och mobilisera gemensamma resurser. Utredningen Nationell kvalitetsplan för äldreomsorgen lämnade i betänkandet Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre personer (SOU 2017:21) ett förslag om att regeringen skulle göra en översyn av de nationella målen för äldrepolitiken, med syfte att anpassa målen efter de förutsättningar och den kunskap som finns. Utredningen ansåg att de nuvarande målen för äldreomsorgen fortfarande är tillämpliga, men föreslog att ytterligare mål läggs till om tillgång till jämlik och jämställd vård och omsorg.

Regeringen framförde i skrivelse 2017/18:280 Framtidens äldreomsorg – en nationell kvalitetsplan att det är angeläget att jämställdheten och jämlikheten inom äldreomsorgen ökar och att de nationella målen för äldrepolitiken bör kompletteras med ett femte mål om att äldre kvinnor och män ska erbjudas en jämställd och jämlik vård och omsorg. Skrivelsen behandlades av utskottet under hösten 2018. Riksdagen beslutade att lägga skrivelsen till handlingarna (bet. 2018/19:SoU6, rskr. 2018/19:51).

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 9) föreslog regeringen att målen för den nationella äldrepolitiken kompletteras med ett femte mål: äldre ska erbjudas en jämställd och jämlik vård och omsorg. Förslaget behandlas i socialutskottets betänkande 2019/20:SoU1 Hälsovård, sjukvård och social omsorg. Utskottet föreslog att riksdagen skulle godkänna

målet. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag den 18 december 2019 (prot. 2019/20:54, rskr. 2019/20:135).

Framtidens socialtjänst

Regeringen tillsatte i april 2017 en särskild utredare för att göra en översyn av socialtjänstlagen (2001:453) och vissa av socialtjänstens uppgifter (dir. 2017:39). Utredningen har antagit namnet Framtidens socialtjänst. I uppdraget ingår bl.a. att se över och lämna förslag om socialtjänstlagens struktur och konstruktion, tillgången till en jämlik, jämställd och likvärdig socialtjänst, en hållbar socialtjänst som främjar långsiktigt strukturellt förebyggande arbete och minskar behovet av individuella insatser samt socialtjänstens uppdrag. Inom ramen för uppdraget hanterar utredningen bl.a. frågor som rör skäligen levnadsnivå, individuell behovsprövning samt hur insatser för äldre ska göras tillgängliga. Utredningen överlämnade den 24 april 2018 delbetänkandet Ju förr desto bättre – vägar till en förebyggande socialtjänst (SOU 2018:32).

I juli 2018 beslutade regeringen att komplettera uppdraget, bl.a. med ett förtydligt uppdrag att analysera och beakta vilken funktion en särreglering för äldre skulle ha (dir. 2018:69). Utredaren ska analysera hur en reglering av äldreomsorgen och övriga insatser inom socialtjänsten som är riktade till äldre enligt en särlagstiftning respektive inom ramen för socialtjänstlagen påverkar förutsättningar för socialnämnden att verka för

- att äldre får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra
- en sammanhållen och effektiv vård och omsorg för äldre
- att äldres behov av förebyggande och trygghetsskapande insatser tillgodoses.

Utredaren ska se över och analysera för- och nackdelar med att tillhandahålla insatser inom äldreomsorgen och övriga insatser riktade till äldre enligt en särlagstiftning i stället för enligt socialtjänstlagen. Utifrån denna analys ska utredaren ta ställning till huruvida en sådan särlagstiftning är motiverad. Utredaren ska även se över och analysera om det för stöd-, vård- och behandlingsinsatser för äldre finns behov av ett mer ändamålsenligt och vägledande begrepp än skäligen levnadsnivå som tillmötesgår och förtydligar lagens intentioner.

Uppdraget ska slutredovisas i sin helhet senast den 1 juni 2020.

Den nationella värdegrunden för äldreomsorgen

Socialstyrelsen har tagit fram de allmänna råden Värdegrunden i socialtjänstens omsorg om äldre (SOSFS 2012:3 [S]). I de allmänna råden ges rekommendationer till stöd för tillämpningen av bestämmelsen i 5 kap. 4 § första stycket SoL om att socialtjänstens omsorg om äldre ska inriktas på att

äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande (värdegrund). För att uppnå det behöver äldreomsorgen bl.a. värna och respektera den enskilda personens rätt till privatliv och kroppslig integritet, självbestämmande, delaktighet och individanpassning.

Vidare har Socialstyrelsen tagit fram olika material och utbildningar om den nationella värdegrunden för att informera om den och stödja genomförandet av den, bl.a. publikationen Äldreomsorgens nationella värdegrund – ett vägledningsmaterial som vänder sig till alla som arbetar i äldreomsorgen.

FN och äldre

Världskonferenser om åldrandefrågor

År 1982 hölls en världskonferens om åldrandefrågor i Wien, World Assembly on Ageing, där man antog ett internationellt handlingsprogram om åldrande – Vienna International Plan of Action on Ageing.

År 2002 antogs ytterligare ett internationellt handlingsprogram om åldrande – Madrid International Plan of Action on Ageing (Mipaa) och en politisk deklaration på den andra världskonferensen om åldrandefrågor. Kommissionen för social utveckling gör en översyn av hur handlingsprogrammet genomförs vart fjärde år.

Viktiga beslut och handlingsprogram

År 1991 antog generalförsamlingen FN:s principer för äldre personer (United Nations Principles for Older Persons). Förslagen är samlade under fem teman: oberoende, deltagande, omsorg, självförverkligande och värdighet.

År 1995 antogs en handlingsplan vid toppmötet i Köpenhamn om social utveckling i världen, World Summit for Social Development. Den inkluderar ett samhälle för alla åldrar.

Äldre frågor i FN-kalendern

År 1998 inrättades Internationella dagen för äldre den 1 oktober, och sedan 2012 firas Världsdagen om våld och övergrepp mot äldre den 15 juni.

Uppföljning av Madrid International Plan of Action on Ageing (Mipaa)

I oktober 2016 skickade regeringen den svenska rapporten Nationell uppföljning av den regionala implementeringen av Madrid International Plan of Action on Ageing (Mipaa) i Sverige till Förenta nationernas ekonomiska kommission för Europa (Unece). Mipaa är en global handlingsplan inom FN som lyfter fram äldres rättigheter. I handlingsplanen uppmanas medlemsstaterna att, mot bakgrund av den globala utmaningen med en åldrande befolkning, uppmärksamma och vidta åtgärder för att stärka äldres rättigheter. I rapporten till Unece redovisade regeringen de åtgärder som genomfördes i Sverige under perioden 2012–2016 för att stärka äldre kvinnors och mäns rättigheter. Flera myndigheter och representanter för pensionärsorganisationerna har deltagit i arbetet med att beskriva nationella satsningar som har målsättningen att äldre kvinnor och män ska kunna leva ett aktivt liv

och ha inflytande i samhället och över sin vardag, kunna åldras i trygghet med bibehållet oberoende, bemötas med respekt samt ha tillgång till god vård och omsorg.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om att införa en ny äldreomsorgslag och om en FN-konvention om rättigheter för äldre behandlades senast i betänkande 2016/17:SoU9 Äldrefrågor. Motionsyrkandena avstyrktes (s. 10). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2016/17:93).

Ett motionsyrkande om att utreda en ny rättighetslag för äldreomsorgen behandlades i betänkande 2018/19:SoU13 Äldrefrågor. Motionsyrkandet avstyrktes (s. 11 f.). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2018/19:69).

Utskottets ställningstagande

De övergripande målen för äldrepolitiken är att äldre ska kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag, kunna åldras i trygghet och med bibehållet oberoende, bemötas med respekt, ha tillgång till god vård och omsorg samt erbjudas en jämställd och jämlik vård och omsorg. Vidare innebär den nationella värdegrunden för äldreomsorgen att socialtjänstens omsorg om äldre ska inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande. Utskottet vill framhålla att det är av största vikt att värdegrunden efterlevs och att de äldres rättigheter respekteras.

Utskottet konstaterar vidare att utredningen Framtidens socialtjänst bl.a. ska analysera och beakta vilken funktion en särreglering av äldreomsorgen och övriga insatser inom socialtjänsten som är riktade till äldre skulle ha. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 juli 2020.

Därmed anser utskottet att det inte är nödvändigt för riksdagen att ta några initiativ med anledning av motion 2019/20:3109 (C) yrkande 18. Motionsyrkandet bör avslås.

Utskottet ser positivt på det arbete som pågår inom FN för att lyfta fram äldres rättigheter. Det finns för närvarande inte skäl till att föreslå någon åtgärd från riksdagen med anledning av motion 2019/20:2818 (KD) yrkande 24. Motionsyrkandet bör avslås.

Äldreomsorgens organisation m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en reformering av äldreomsorgen, samordnad individuell plan (SIP), medicinskt ansvariga för rehabilitering, jämförelser av hemtjänstverksamheter och om avgifter m.m. inom äldreomsorgen.

Jämför reservation 3 (SD) och 4 (L).

Motionerna

Reformering av äldreomsorgen

I partimotion 2019/20:3371 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 19 föreslås ett tillkännagivande om en reformering av äldreomsorgen. Motionärerna anser bl.a. att valfriheten måste utökas och fyllas med innehåll, att den nationella styrningen av äldreomsorgen behöver bli tydligare och att en laga-mat-garanti för hemtjänsten bör införas. Motionärerna betonar även att personalens kompetens är avgörande för kvaliteten i äldreomsorgen.

SIP

I kommittémotion 2019/20:820 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 11 föreslås ett tillkännagivande om att verka för att en samordnad individuell plan (SIP) ska tas fram redan i första kontakten med den äldre. För att detta ska fungera tillfredsställande och jämlikt över hela landet krävs enligt motionärerna ett nationellt grepp om frågan.

Medicinskt ansvarig för rehabilitering

I partimotion 2019/20:3371 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 12 föreslås ett tillkännagivande om att införa en medicinskt ansvarig för rehabilitering (MAR) i äldreomsorgen. Motionärerna anför att det i kommunerna bör finnas en MAR vid sidan om en MAS, medicinskt ansvarig sjuksköterska, för att underlätta och påskynda rehabiliteringen av årsrika människor efter sjukdom eller skador.

Jämförelser av hemtjänstverksamheter

I motion 2019/20:2167 av Lars-Arne Staxäng (M) föreslås ett tillkännagivande om möjligheten till högre kvalitet i hemtjänsten genom att goda exempel på välfungerande hemtjänstverksamheter sprids. Motionären anser att ett arbete med att samla in exempel på där hemtjänsten fungerar väl bör påbörjas centralt – exempelvis hos Sveriges Kommuner och Regioner – där man tittar på arbetssätt och organisation, vilka förändringar som genomförts och hur

dialogen med de äldre fungerar, kostnader samt hur nöjdheten ser ut bland både äldre och personal. Detta bör sedan förmedlas ut i landet.

Avgifter m.m.

I motion 2019/20:2834 av Fredrik Schulte (M) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att införa en obligatorisk nationell äldrepeng som är kopplad till ett nationellt regelverk, motsvarande lagen om valfrihetssystem, som ger äldre rätt att välja omsorgstjänster i hela landet.

I motion 2019/20:2250 av Sten Bergheden (M) föreslås ett tillkännagivande om att överväga en översyn av avgifterna inom äldreomsorgen. Motionären anför bl.a. att det inte är rimligt att de olika avgifterna inom äldreomsorgen skiljer sig åt mellan kommunerna och att bostadstillägg hamnar i kommunkassan.

I motion 2019/20:1435 av ClasGöran Carlsson och Monica Haider (båda S) föreslås ett tillkännagivande om att se över systemet med förbehållsbelopp så att det ökar i förhållande till bruttointäktsökningar för den grupp som motionen beskriver.

Gällande rätt

Hälsa- och sjukvården ska enligt 3 kap. 2 § HSL arbeta för att förebygga ohälsa. Vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet. Den som har det största behovet av hälso- och sjukvård ska ges företräde till vården. Enligt 16 kap. 4 § HSL ska regioner och kommuner upprätta en individuell plan för att en enskild person ska få sina behov tillgodosedda när han eller hon har behov av insatser både från hälso- och sjukvården och från socialtjänsten (jämför 2 kap. 7 § SoL). Planen ska, när det är möjligt, upprättas tillsammans med den enskilde. Närstående ska ges möjlighet att delta i arbetet med planen om det är lämpligt och den enskilde inte motsätter sig det. Av planen ska det framgå vilka insatser som behövs, vilka insatser som respektive huvudman ska svara för, vilka åtgärder som ska vidtas av någon annan än regionen eller kommunen och vem av huvudmännen som ska ha det övergripande ansvaret för planen. (Se vidare nedan om samordnad individuell plan [SIP].)

Bestämmelserna om kommunernas rätt att ta ut avgifter inom äldreomsorgen finns i 8 kap. SoL. Enligt 8 kap. 5 § får den enskildes avgifter för hemtjänst och dagverksamhet, tillsammans med avgifter som avses i 17 kap. 8 § första stycket 1 och 2 HSL, uppgå till högst en tolfedel av 0,5392 prisbasbelopp per månad. För bostad i särskilt boende får den enskildes avgifter uppgå till högst en tolfedel av 0,5539 prisbasbelopp per månad.

Enligt 8 kap. 5 § SoL får avgifterna inte uppgå till ett så stort belopp att den enskilde inte förbehålls tillräckliga medel av sitt avgiftsunderlag för sina personliga behov och andra normala levnadskostnader (förbehållsbelopp). När

avgifterna fastställs ska kommunen dessutom försäkra sig om att omsorgstagarens make eller sambo inte drabbas av en oskäligt försämrad ekonomisk situation (8 kap. 6 § SoL).

Ytterligare bestämmelser om den närmare beräkningen av den enskildes förbehållsbelopp, minimibelopp och om högkostnadsskydd finns i 8 kap. 7 och 8 §§ SoL, 17 kap. 3 och 8 §§ HSL samt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken.

Prisbasbelopp 2020

Enligt Socialstyrelsens Uppgifter för beräkning av avgifter inom äldre- och funktionshinderomsorgen år 2020 uppgår prisbasbeloppet för 2020 till 47 300 kronor. Avgiften för hemtjänst, dagverksamhet, kommunal hälso- och sjukvård samt förbrukningsartiklar får uppgå till 2 125,35 kronor per månad. Avgiften för bostad i särskilt boende, som inte omfattas av hyreslagen, får uppgå till 2 183,29 kronor per månad.

Det minimibelopp som gäller för ensamstående ska, om inte annat följer av 8 kap. 8 § SoL, alltid utgöra lägst 5 339,38 kronor per månad. Minimibeloppet för var och en av sammanlevande makar och sambor ska utgöra lägst 4 511,63 kronor per månad.

Bakgrund och pågående arbete

Framtidens äldreomsorg – en nationell kvalitetsplan

I skrivelse 2017/18:280 Framtidens äldreomsorg – en nationell kvalitetsplan redogjorde den dåvarande regeringen bl.a. för sin syn på äldreomsorgen och på vilka områden som bör prioriteras under kommande mandatperiod. I skrivelsen framförde regeringen bl.a. att äldreomsorgen behöver arbeta med mer förebyggande insatser, dels så att de äldre i större utsträckning kan leva självständigt, dels för att möjliggöra en mer effektiv vård och omsorg. Genom förstärkta förebyggande och rehabiliterande insatser får fler äldre kvinnor och män möjlighet att leva ett aktivt liv och uppleva god hälsa. Regeringen lyfte även fram reformer för ökad tillgänglighet för att sänka tröskeln för äldre att ta emot förebyggande och rehabiliterande insatser. Regeringen anförde även att det är mycket angeläget att fortsätta arbetet med att samordna vård och omsorg om äldre kvinnor och män på ett bättre sätt och att verka för att ge personalen bättre arbetsmiljö och förutsättningar att planera sin tid för att kunna ge omsorg av god kvalitet.

Skrivelsen behandlades av utskottet under hösten 2018. Utskottet såg positivt på det långsiktiga förändringsarbete som inlemts för att anpassa äldreomsorgen till den demografiska och tekniska utvecklingen och delade regeringens bedömning av vilka områden som bör prioriteras under den kommande mandatperioden. Riksdagen beslutade att lägga skrivelsen till handlingarna (bet. 2018/19:SoU6, rskr. 2018/19:51).

Individens behov i centrum

Under 2015 hade Socialstyrelsen regeringens uppdrag att utveckla och anpassa arbetssättet Äldres behov i centrum (ÄBIC) så att arbetssättet kan användas för vuxna personer oavsett ålder och funktionsnedsättning. Det utvecklade och anpassade arbetssättet benämns Individens behov i centrum (IBIC). Av Socialstyrelsens regleringsbrev för 2019 (S2018/06066/RS) framgår att myndigheten ska verka för att IBIC införs i samtliga kommuner. Uppdraget ska redovisas till regeringen (Socialdepartementet) senast den 29 maj 2020.

Rapport om samordnad individuell plan

Socialutskottet beslutade i december 2016 att göra en utvärdering av samordnad individuell plan (SIP) för enskilda och att inrikta studien på barn med funktionsnedsättning och äldre multisjuka. I januari 2018 överlämnade utskottets arbetsgrupp för utvärdering och forskningsfrågor sin rapport Samordnad individuell plan (SIP) – en utvärdering (2017/18:RFR5). I rapporten lämnas bl.a. följande iakttagelser:

- Kunskap om SIP-lagstiftningen är en nyckelfaktor för genomförandet.
- Bristande förståelse för varandras professioner och olika verksamhetskulturer är ett betydande hinder för att genomföra SIP.
- För äldre multisjuka har det gått trögare att genomföra lagstiftningen även om det finns goda exempel ute i landet. Brist på kunskap om SIP, brist på tid och att inte alla viktiga aktörer deltar i vårdplaneringen lyfts fram som betydande hinder.

Sveriges Kommuner och Regioners arbete med SIP

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), tidigare Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), har i samarbete med en rad organisationer tagit fram ett stöd för SIP för äldre. Syftet är att förbättra möjligheten för äldre att själva vara aktiva i sin egen vård. SIP gör det tydligt för personen själv, för närstående och för den äldre personen själv vem som ansvarar för vad. SIP ger också möjlighet för den äldre personen att bli mer aktiv i vården av den egna hälsan och att medverka i planeringsarbetet.

Inom ramen för projektet Uppdrag psykisk hälsa har SKR tagit fram ett utbildnings- och informationsmaterialet om SIP för äldre. Materialet består av filmer, en handbok, manualer, talarstöd i Powerpoint, intervjuer och checklistor. Materialet är anpassat för att informera och utbilda olika målgrupper.

Vidare har en introduktion till SIP för äldre tagits fram av SKR, professionella företrädare från kommuner och regioner, de fackliga organisationerna Vårdförbundet, Sveriges Läkarförbund, Förbundet Sveriges Arbetsterapeuter, Fysioterapeuterna och Akademikerförbundet SSR samt de två största seniororganisationerna PRO och SPF.

Vård och omsorg om äldre – Lägesrapport 2019

Socialstyrelsen har regeringens uppdrag att varje år lämna lägesrapporter för olika områden inom vård och omsorg. I rapporten Vård och omsorg om äldre – Lägesrapport 2019 konstateras bl.a. att kortare vårdtider och snabbare utskrivningar ställer nya krav på insatser inom den kommunala hälso- och sjukvården. Personer med insatser från både vården och omsorgen har rätt att få sina insatser samordnade. Bland personer som är 65 år och äldre och som bor i ordinärt boende har 71 procent insatser från både den kommunala hälso- och sjukvården och socialtjänsten. När personer har behov av flera olika och omfattande insatser är det viktigt att insatserna är samordnade. Fortfarande är det relativt ovanligt att det upprättas en samordnad individuell plan (SIP) för personer med omfattande behov av vård och omsorg. År 2018 uppgav cirka 49 procent av kommunerna att det fanns skriftliga och beslutade rutiner på ledningsnivå om att den äldre ska informeras om möjligheten att få en SIP. År 2017 var siffran 42 procent.

Öppna jämförelser av hemtjänst och särskilt boende

Socialstyrelsen har genomfört Enhetsundersökningen om äldreomsorg och kommunal hälso- och sjukvård på ett i stora delar jämförbart sätt sedan 2013. Syftet är att stimulera till verksamhetsutveckling som ska gynna brukarna. Alla kommuner har möjlighet att delta genom att lämna uppgifter till Socialstyrelsen om vilka verksamheter i kommunen som utför hemtjänstinsatser i ordinärt boende och vilka som driver permanenta särskilda boenden för personer 65 år och äldre.

Januariavtalet 2019

I den överenskommelse om 73 punkter som Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna ingick 2019, det så kallade januariavtalet, anger de fyra partierna bl.a. att kvalitetskraven i all sjukvård och äldreomsorg ska förstärkas. Konkurrensneutralitet ska råda mellan offentliga och fristående vårdgivare, såväl vad gäller ekonomiska villkor, en fungerande tillståndsgivning, som kvalitetskrav. Vidare ska det finnas en fast omsorgskontakt i hemtjänsten (Ds under 2020).

Fast omsorgskontakt i hemtjänsten

I augusti 2019 utsåg regeringen en särskild utredare med uppdrag att se över och lämna förslag på hur en fast omsorgskontakt kan införas i hemtjänsten (dir. 2019:52). Till den fasta omsorgskontakten ska en äldre person kunna vända sig för att exempelvis få stöd och svar på frågor om sina insatser och sin omsorg. Syftet med att införa en fast omsorgskontakt i hemtjänsten är att öka delaktigheten och självbestämmandet för äldre personer som har hemtjänst samt att öka tryggheten både för de äldre och deras anhöriga. Förutom att

föreslå de författningsändringar som krävs för att införa en fast omsorgskontakt i hemtjänsten ska utredaren bl.a.

- kartlägga och beskriva hur utförare av hemtjänst i dag arbetar med kontaktmannaskap och beskriva hur en fast omsorgskontakt kan införas
- bedöma och föreslå vilka kunskaper och vilken kompetens en fast omsorgskontakt bör ha för att kunna utföra sina arbetsuppgifter på ett betryggande sätt
- överväga för- och nackdelar med att ställa särskilda kompetenskrav på den som ska arbeta som fast omsorgskontakt och då särskilt beakta hur patientsäkerheten för den enskilde påverkas.

Uppdraget ska redovisas senast den 1 oktober 2020.

Äldreforskarråd

I december 2019 beslutade regeringen att inrätta ett råd där forskare med särskild kompetens inom äldreområdet ska ingå. Syftet med rådet är att främja dialog mellan regeringen och forskare inom området. Ett äldreforskarråd gör det möjligt för socialministern att kontinuerligt föra en dialog med forskare om situationen inom äldre- och omsorgsområdet. Det handlar om hur utmaningarna kan mötas och välfärden utvecklas.

En åldrande befolkning innebär ett ökat behov av vård och omsorg av hög kvalitet och att resurser behöver användas på bästa sätt. Det kan handla om att utveckla och genomföra effektiva arbetssätt och utbilda personal, att tillvarata de möjligheter digitalisering och välfärdsteknologi innebär och att främja tvärssektoriell samverkan.

Rådet består av 15 ledamöter och kommer att sammanträda ett par gånger per år.

Välfärdskommission

I december 2019 inrättade regeringen en välfärdskommission som ska identifiera och analysera konkreta åtgärder för att stärka kommunsektorns förmåga att tillhandahålla välfärdstjänster av god kvalitet i framtiden. Kommissionen samlar företrädare för stat, kommuner, regioner och centrala arbetstagarorganisationer. Välfärdskommissionen kommer särskilt att prioritera åtgärder inom fyra områden:

- förbättrad styrning av välfärden
- effektivt nyttjande av offentliga resurser
- hållbar kompetensförsörjning och en god arbetsmiljö i välfärdssektorn
- digitaliseringens möjligheter att frigöra resurser till välfärden.

I arbetet ska kommissionen särskilt beakta att kommuner och regioner har olika förutsättningar och utgångsläge i olika delar av landet. Kommissionen ska genomgående anlägga ett jämställdhetsperspektiv.

Välfärdskommissionen ska senast den 31 december 2021 redovisa hur arbetet har bedrivits.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om bl.a. äldreomsorgens organisation och avgifter inom äldreomsorgen behandlades senast i betänkande 2018/19:SoU13 Äldrefrågor. Motionsyrkandena avstyrktes (s. 17). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2018/19:69).

Utskottets ställningstagande

I skrivelsen om framtidens äldreomsorg redogjorde regeringen för sin syn på äldreomsorgen i Sverige och vilka områden som bör prioriteras under den kommande mandatperioden. Utskottet ser positivt på det långsiktiga förändringsarbete som regeringen har påbörjat för att anpassa äldreomsorgen till den demografiska och tekniska utvecklingen. Det gäller bl.a. regeringens bedömning att äldreomsorgen behöver arbeta med mer förebyggande och rehabiliterande insatser för att fler äldre kvinnor och män ska ha möjlighet att leva ett aktivt liv och uppleva god hälsa, att fortsätta arbetet med att samordna vård och omsorg om äldre kvinnor och män på ett bättre sätt och att verka för att ge personalen bättre arbetsmiljö och förutsättningar att planera sin tid för att kunna ge omsorg av god kvalitet.

Vidare välkomnar utskottet att SKR i samarbete med en rad organisationer har tagit fram ett stöd för SIP för äldre. Det är viktigt att informationen om SIP sprids bland äldre, närstående, chefer och beslutsfattare runt om i landet.

När det gäller jämförelser mellan hemtjänstverksamheter konstaterar utskottet att Socialstyrelsen regelbundet genomför undersökningar om äldreomsorg och kommunal hälso- och sjukvård i syfte att stimulera till verksamhetsutveckling som ska gynna brukarna.

Utskottet ser vidare positivt på att regeringen nyligen har tillsatt ett äldreforskarråd och en välfärdskommission.

Därmed anser utskottet att riksdagen inte bör ta några initiativ med anledning av motionerna 2019/20:820 (SD) yrkande 11, 2019/20:2167 (M) och 2019/20:3371 (L) yrkandena 12 och 19. Motionerna bör avslås.

Vidare anser utskottet att riksdagen inte heller bör ta några initiativ när det gäller en nationell äldrepong samt översyn av avgifter och förbehållsbelopp inom äldreomsorgen. Motionerna 2019/20:1435 (S), 2019/20:2250 (M) och 2019/20:2834 (M) yrkande 2 bör avslås.

Kompetens, bemanning och kunskapsfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om kompetens och bemanning samt om kunskap och bemötande inom äldreomsorgen.

Jämför reservation 5 (V) och 6 (L).

Motionerna

Kompetens och bemanning

I partimotion 2019/20:1843 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda en kvalitetssäkring av äldreomsorgen med inriktning på personal. För att kvaliteten inom äldreomsorgen ska säkras krävs enligt motionärerna omfattande satsningar på personal samt på deras arbetsvillkor, utbildning och arbetsmiljö. I yrkande 8 föreslås ett tillkännagivande om att en kompetensplan bör utformas för äldreomsorgen som kan öka antalet undersköterskor.

I motion 2019/20:1409 av Hillevi Larsson och Jamal El-Haj (båda S) föreslås ett tillkännagivande om undersköterskors arbetsvillkor. Motionärerna anför bl.a. att undersköterskornas kompetens behöver värderas genom en rimlig lön som går att leva på och tydliga arbetsuppgifter som motsvarar utbildningen och som går att genomföra på den avsatta tiden.

Kunskap och bemötande

I motion 2019/20:799 av Anne Oskarsson (SD) föreslås ett tillkännagivande om att personal inom äldreomsorgen ska ha god kännedom om den äldres språk, kulturella traditioner och normer. Ett likalydande yrkande föreslås i motion 2019/20:1448 av samma motionär.

I motion 2019/20:628 av Larry Söder (KD) föreslås ett tillkännagivande om att utreda möjligheten att ställa krav på kommunerna att det ska vara möjligt för den som har teckenspråk som förstaspråk att kunna kommunicera på sitt språk när personen kommer in på ett äldreboende.

I partimotion 2019/20:3371 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 11 föreslås ett tillkännagivande om brandskydd i äldreboenden. Motionärerna anför att medvetenheten om brandrisker och brandskydd behöver öka i kommunerna, bland åsrika människor och personal i äldreomsorgen.

I kommittémotion 2019/20:2758 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om åsrika hbtq-personer. Motionärerna anser att åsrika hbtq-personer ska känna sig trygga och välkomna på landets alla äldreboenden, som helst bör hbtq-certifieras eller på annat sätt ha personal som genomgått någon form av hbtq-kompetenshöjande utbildning. Motionärerna uppmanar även fler boenden med hbtq-profil.

Bakgrund och pågående arbete

Vård och omsorg om äldre – Lägesrapport 2019

Av Socialstyrelsens rapport *Vård och omsorg om äldre – Lägesrapport 2019* framgår att Sveriges vanligaste yrke är undersköterska inom hemtjänsten, hemsjukvård eller på äldreboende. Yrkesgruppen består av 138 200 anställda i kommunalt och privat drivna verksamheter. Yrket är kvinnodominerat, med 92 procent kvinnor. Drygt sex av tio arbetsgivare menar att det råder brist på arbetssökande med vård- och omsorgsutbildning på gymnasienivå.

Uppföljning av satsningen på ökad bemanning inom äldreomsorgen

Under perioden 2015–2018 avsatte regeringen 7 miljarder kronor för ökad bemanning i syfte att öka trygghet och kvalitet för den enskilde inom äldreomsorgen. Av Socialstyrelsens rapport *Stimulansmedel för ökad bemanning inom äldreomsorgen – Uppföljning av 2017 års medel* framgår att satsningen har sedan starten finansierat omkring 5 000 årsarbetare enligt kommunernas redovisningar. Det är framför allt undersköterskor och vårdbiträden som är de stora grupperna, följt av sjuksköterskor och arbetsledare på verksamhetsnivå.

Enligt kommunernas redovisningar har stimulansmedlen i olika äldreomsorgsverksamheter använts på ett sätt som främjar en god vård och omsorg om äldre personer. Några återkommande teman i redovisningarna är att kommunerna har åstadkommit förbättringar av

- teamen för trygg och säker hemgång efter sjukhusvistelse
- aktiviteterna för en meningsfull tillvaro för äldre personer som har omsorgsinsatser, såväl enskilt som i grupp
- rehabiliteringen
- kontinuiteten i bemanningen
- nattbemanningen
- måltidssituationen
- möjligheterna för äldre personer att komma utomhus
- organisationen kring trygghetslarm.

Statskontoret bedömer i sin slutrapport *Ökad bemanning inom äldreomsorgen – En uppföljning av regeringens tillfälliga satsning 2015–2018* att satsningen har lett till en ökad bemanning i vården och omsorgen om äldre personer. De aktiviteter som kommunerna har genomfört har bidragit till att öka kvaliteten i äldreomsorgen och till att öka tryggheten för de äldre under den tid som satsningen pågick. Satsningen har under denna period också haft förutsättningarna att bidra till bättre arbetsmiljö för personalen.

Eftersom kommuner med större behov inom äldreomsorgen har kunnat rekquirera mer medel har satsningen också bidragit till att öka likvärdigheten mellan kommuner. Statskontoret ser inga indikationer på att kommunerna har minskat sin egen tilldelning av medel till äldreomsorgen till följd av

satsningen. Många kommuner upplever dock att det var svårt att hantera omställningen av personalresurser när satsningen avslutades.

Januariavtalet 2019

I den överenskommelse om 73 punkter som Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna ingick 2019, det så kallade januariavtalet, har de fyra partierna bl.a. kommit överens om att investera i personalen i vården och omsorgen. Partierna anger att en nationell samordning av den långsiktiga planeringen av personal- och kompetensförsörjningen inom vården införs (under 2019) och att anställda i äldreomsorgen ska få kostnadsfria arbetskläder.

Nationell samordnare för en hållbar kompetensförsörjning inom vård och omsorg om äldre

I november 2019 tillsatte regeringen en utredning (S 2019:4) med en särskild utredare som ska fungera som nationell samordnare, för att stödja kommunerna i deras arbete med att skapa förutsättningar för en hållbar kompetensförsörjning inom kommunalt finansierad vård och omsorg om äldre (dir. 2019:77). Samordnaren ska tillsammans med kommuner initiera förändringsarbete som främjar en god arbetsmiljö och som tar tillvara teknikens möjligheter i syfte att underlätta för personalen och ge ökad kvalitet för patienter och brukare.

Samordnaren ska

- utifrån sina noga avvägda analyser, stödja och initiera förändringsarbete i kommunalt finansierade verksamheter inom vård och omsorg i syfte att göra det möjligt att behålla och rekrytera personal, såväl män som kvinnor
- föreslå kunskapsbaserade metoder för att säkerställa genomförande och tillämpning av förändringsarbete i verksamheterna
- stödja kommunerna i erfarenhetsutbyte om framgångsrikt ledarskap och nya arbetssätt som bidragit till en god arbetsmiljö och lägga särskilt fokus på att skapa förutsättningar för fortsatt erfarenhetsutbyte och samarbete efter att samordnarens uppdrag är slutfört
- aktivt verka för att synliggöra och sprida goda exempel på arbetssätt och arbetsvillkor inom kommunalt finansierad vård och omsorg
- för kommuner föreslå och förmedla goda exempel på välfärdstekniska lösningar som är ändamålsenliga och kostnadseffektiva och som bör prioriteras i syfte att avlasta personalen och effektivisera verksamheten
- utifrån sina verksamhetsnära observationer, lämna en slutrapport med rekommendationer och bedömningar av insatser på kommunnivå för att främja en hållbar kompetensförsörjning – rapporten ska även innehålla samordnarens iakttagelser om vilka välfärdstekniklösningar som är mest ändamålsenliga och effektiva.

Uppdraget ska redovisas senast den 15 juni 2021.

Fast omsorgskontakt i hemtjänsten

I augusti 2019 utsåg regeringen en särskild utredare med uppdrag att se över och lämna förslag på hur en fast omsorgskontakt kan införas i hemtjänsten (dir. 2019:52, se även ovan). Förutom att föreslå de författningsändringar som krävs för att införa en fast omsorgskontakt i hemtjänsten ska utredaren bl.a. bedöma och föreslå vilka kunskaper och vilken kompetens en fast omsorgskontakt bör ha för att kunna utföra sina arbetsuppgifter på ett betryggande sätt.

Regeringsuppdrag till Myndigheten för vård- och omsorgsanalys

I november 2019 gav regeringen Myndigheten för vård- och omsorgsanalys i uppdrag att ta fram ett underlag till nationella insatser för utveckling och samordning av ledarskapsfrågor inom kommunalt finansierad vård och omsorg (S2019/04728/FST). Myndigheten ska bl.a. belysa förutsättningarna för ledarskap, tillgänglighet till ledarskapsutbildningar, möjliga samverkansarenor mellan olika aktörer samt behovet av kunskapsunderlag. Myndigheten ska samråda med den nationella samordnaren (S 2019:04). Uppdraget ska redovisas till Socialdepartementet senast den 24 februari 2021.

Regeringsuppdrag till Arbetsmiljöverket

Med utgångspunkt från regeringens nationella arbetsmiljöstrategi 2016–2020 lämnades ett uppdrag till Arbetsmiljöverket att genomföra en tillsyn av arbetsmiljön inom äldreomsorgen (A2016/00159/ARM). Syftet med den nationella tillsynen är att minska den höga sjukfrånvaron, antalet arbetssjukdomar, belastningsskador och olyckor. Tillsynen fortsätter under hela 2019, och totalt kommer omkring 200 arbetsgivares förebyggande arbetsmiljöarbete att inspekteras. Resultatet har hittills visat att många anställda upplever att arbetsbelastningen är för hög i förhållande till de resurser som finns, att tempot är högt och att tiden inte räcker till. Arbetsmiljöverket har ställt krav på förbättringar i det förebyggande systematiska arbetsmiljöarbetet, vilket också innefattar den organisatoriska och sociala arbetsmiljön (Rapport Regeringsuppdraget Tillsyn av psykosocial arbetsmiljö inom äldreomsorgen, 2019-02-22, Arbetsmiljöverket). Under 2019 kommer Arbetsmiljöverket även att träffa politiker i samtliga kommuner och regioner och informera om hur politiker kan hantera arbetsmiljöfrågor och om hur arbetsmiljölagstiftningen fungerar (Arbetsmiljöverket informerar om arbetsmiljöansvar i kommuner och landsting, artikel på Arbetsmiljöverkets webbplats).

Vad tycker de äldre om äldreomsorgen?

Socialstyrelsen har i uppdrag att undersöka hur äldre uppfattar äldreomsorgen. Från mitten av mars varje år får därför alla över 65 år som har hemtjänst eller som bor i ett särskilt boende en enkät per post med frågor om vad de tycker

om sin äldreomsorg. Av undersökningen från 2019 framgår att 95 procent av personer med äldreomsorg anser att personalen alltid eller oftast bemöter dem på ett bra sätt. De som bor i ordinärt boende är mer positiva än de som bor på särskilt boende. De flesta inom båda grupperna tycker också att personalen alltid eller oftast brukar ha tillräckligt med tid för att kunna utföra sitt arbete hos dem, i genomsnitt 77 procent. Även här är de som bor i ordinärt boende något mer positiva än de som bor på särskilt boende. I båda grupperna är det 60 procent som upplever sig kunna påverka vid vilka tider som personalen kommer. Betydligt fler av dem som bor i ordinärt boende än av dem i särskilt boende uppger att personalen alltid eller oftast informerar om tillfälliga förändringar, 66 procent jämfört med 48 procent.

Brandskydd

I SKR:s cirkulär Trygghet mot brand hos äldre (2002:21) ingår en informationsfolder och förslag till utbildningsplan som ska användas i den kommunala äldreomsorgen. Materialet utarbetades i samverkan mellan Svenska Kommunförbundet, Kommunalarbetareförbundet, Räddningsverket och Svenska Brandförsvarsföreningen.

Brandskyddsföreningen (f.d. Svenska Brandförsvarsföreningen) erbjuder utbildningar, handböcker och rekommendationer för dem som bedriver verksamhet inom vård och omsorg (brandskyddsforeningen.se).

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har tagit fram vägledningen Brandsäker bostad för alla som är ett stöd för kommuner och andra aktörer att hitta ett arbetssätt för att individanpassa brandskyddet (2013). Med konkreta exempel från några kommuner beskriver vägledningen olika arbetsmetoder och förutsättningar att ta hänsyn till för att underlätta planering, genomförande och uppföljning av ett arbetssätt som syftar till att åstadkomma brandsäkra bostäder för alla i samhället. MSB har även tagit fram vägledningen Att kommunicera brandskydd: vägledning för riktade kommunikationsinsatser (2015).

MSB har dessutom tagit fram rapporten Kostnadsnyttoanalyser: sprinkler i särskilda boenden för äldre (2012). Rapporten visar att installation av boendesprinkler i särskilda boenden för äldre är samhällsekonomiskt lönsamt.

I januari 2019 redovisade MSB ett regeringsuppdrag (Ju2018/00781/SSK) om att stärka aktörssamverkan och erfarenhetsåterföring inom ramen för samhällets förebyggande arbete mot allvarliga personolyckor i hem- och fritidsmiljö. Myndigheten föreslog bl.a. att Socialstyrelsen, MSB och Boverket ges i uppdrag att gemensamt identifiera lösningar på hur förutsättningar kan skapas för en trygg hemmiljö ur ett brandsäkerhetsperspektiv. Arbetet innefattar både att relatera till befintliga lagstiftningar inom vård- och omsorgsområdet, att föreslå eventuella förändringar som behövs och att lämna stöd till kommunerna i deras arbete med individanpassat brandskydd.

Språk och kultur i äldreomsorgen

Den 1 januari 2019 började nya och skärpta bestämmelser i lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk (minoritetslagen) att gälla. Socialstyrelsen har med anledning av detta tagit fram ett nytt meddelandeblad (Nr 7/2018). För äldreomsorgen innebär lagen bl.a.

- en skyldighet att erbjuda hela eller en väsentlig del av äldreomsorgen på finska, meänkieli och samiska till enskilda som bor i kommuner som ingår ett förvaltningsområde
- en skyldighet för kommuner som inte ingår i något förvaltningsområde att erbjuda den som begär det hela eller en väsentlig del av äldreomsorgen på finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska, om kommunen har tillgång till personal med sådana språkkunskaper – detsamma gäller för en kommun som ingår i ett förvaltningsområde för ett visst språk när det gäller övriga språk.

Skyldigheten att tillhandhålla äldreomsorg på minoritetsspråk har därmed utsträckts till att även omfatta jiddisch och romani chib.

Det har också införts ytterligare bestämmelser om nationella minoriteter och äldreomsorg. De innebär att kommunen är skyldig

- att beakta de äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet
- att informera den som ansöker om äldreomsorg om möjligheterna att få service och omvårdnad enligt minoritetslagen
- att synliggöra normer i socialtjänsten.

Strategi för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck

I januari 2014 beslutade regeringen om en strategi för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Syftet med strategin är att stärka arbetet för hbtq-personers situation i Sverige, och den utgör ramverket för ett långsiktigt och resultatriktat arbete. Ett antal fokusområden har pekats ut och strategiska myndigheter, bl.a. Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen, har utsetts för att skapa förutsättningar för ökad kunskap och likvärdigt bemötande. Under fokusområdet Hälsa, vård och sociala tjänster nämns att hbtq-personer ska ha lika förutsättningar och möjligheter att uppnå en god hälsa och att vården ska vara jämlik.

I Socialstyrelsens rapport Att främja hbtq-personers lika rättigheter och möjligheter – Förutsättningar och exempel (2015) finns exempel på hur man arbetar med att inkludera ett hbtq-perspektiv i olika verksamheter. Rapporten ska underlätta och stödja erfarenhetsutbyte mellan kommuner och regioner.

Socialstyrelsen har även tagit fram en webbutbildning om normer utifrån ett hbtq-perspektiv, Att synliggöra normer i socialtjänsten – med ett hbtq-perspektiv. Utbildningen riktar sig till de som arbetar inom socialtjänsten och ska ge deltagarna verktyg för att förändra strukturer och bli mer norm-medvetna i syfte att öka hbtq-personers förtroende för socialtjänsten.

RFSL:s hbtq-certifiering

Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners och queeras rättigheter (RFSL) har sedan 2008 bedrivit konceptet hbtq-certifiering av verksamheter, bl.a. äldreboenden (rfsl.se). Efter avslutad hbtq-certifiering ska de anställda i verksamheten ha fått ökad kunskap om hbtq, normer samt konsekvenser av normer för hälsa och livsvillkor för hbtq-personer. Verksamheten ska även ha påbörjat ett förändringsarbete för en öppen och inkluderande arbetsmiljö samt ett välkomnande bemötande av besökare utifrån ett hbtq-perspektiv.

Svar på skriftlig fråga

Den 18 december 2019 besvarade socialminister Lena Hallengren (S) en skriftlig fråga om språkrav för personal inom äldreomsorgen (fr. 2019/20:549). Socialministern anförde bl.a. följande:

Ann-Christine From Utterstedt har frågat mig vad jag avser att göra för att komma till rätta med de bristande språkkunskaperna inom äldreomsorgen.

Språkkunskaper och förmåga att kommunicera både muntligt och skriftligt är en grundförutsättning för att personalen ska kunna utföra arbetet inom äldreomsorgen på ett säkert sätt. Det är även centralt att personalen besitter rätt kompetens för sina arbetsuppgifter, för att äldre ska känna sig trygga med den vård och omsorg som ges. Det är också viktigt att anhöriga känner sig trygga med att kommunikationen fungerar.

Den största yrkesgruppen inom äldreomsorgen är undersköterskor. Regeringen gav år 2017 en särskild utredare uppdraget att se över hur yrket kan regleras. I utredningens betänkande Stärkt kompetens i vård och omsorg (SOU 2019:20) föreslogs en skyddad yrkestitel för yrkesgruppen. Utredningen gjorde också en kartläggning av undersköterskans arbetsuppgifter och kompetens. Kartläggningen uppmärksammade bl.a. verksamhetsföreträdarnas uppfattning om en utbredd förekomst av bristande språkkunskaper hos yrkesgruppen.

I betänkandet föreslås att en reformerad gymnasieutbildning ska ligga till grund för reformen. Utredaren anser att en skyddad yrkestitel och en reformerad gymnasieutbildning kommer att bidra till en enhetlig kompetensnivå för undersköterskor, inklusive vad gäller skriftlig och muntlig kommunikation. Därmed bedömer utredningen att ökad kvalitet och säkerhet för den äldre kan uppnås i högre utsträckning än idag. Förslagen bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Regeringen har vidare den 29 augusti i år gett en särskild utredare i uppdrag att se över hur en fast omsorgskontakt kan införas inom äldreomsorgen, i syfte att öka tryggheten för brukare och deras anhöriga. En fast omsorgskontakt innebär att kvinnor och män som bor i ordinärt boende och har hemtjänst samt deras anhöriga får en viss namngiven person att vända sig till. I uppdraget ingår att utreda vilka kompetenskrav som ska gälla för att brukare ska vara trygga. Bland dessa kan nödvändiga språkkunskaper vara aktuella. Uppdraget ska redovisas senast den 1 oktober 2020.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om kunskap, kompetens och bemanning inom äldreomsorgen behandlades senast i betänkande 2018/19:SoU13 Äldrefrågor. Motionsyrkandena avstyrktes (s. 29 f.). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2018/19:69). Ett motionsyrkande om att bl.a. stärka äldres brandskydd behandlades i betänkande 2018/19:SoU9 Socialtjänst- och barnfrågor. Motionsyrkandet avstyrktes (s. 30). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2018/19:187).

Utskottets ställningstagande

Äldreomsorgens viktigaste resurs är personalen. En förutsättning för att Sveriges äldre ska få en vård och omsorg av god kvalitet är att det finns personal med rätt kompetens. Den demografiska utvecklingen i kombination med stora pensionsavgångar innebär utmaningar i detta avseende. Utskottet välkomnar att regeringen har tillsatt en nationell samordnare för en hållbar kompetensförsörjning inom kommunalt finansierad vård och omsorg om äldre eftersom det finns behov av nationellt stöd. Samordnaren ska bl.a. tillsammans med kommuner initiera förändringsarbete som främjar en god arbetsmiljö och som syftar till att göra det möjligt att behålla och rekrytera personal. Samordnaren ska även stödja kommunerna i erfarenhetsutbyte om framgångsrikt ledarskap och nya arbetssätt som bidragit till en god arbetsmiljö. Utskottet ser även positivt på att regeringen har gett Arbetsmiljöverket i uppdrag att genomföra en tillsyn av arbetsmiljön inom äldreomsorgen. Därmed anser utskottet inte att riksdagen behöver ta några initiativ med anledning av motionerna 2019/20:1409 (S) och 2019/20:1843 (V) yrkandena 3 och 8. Motionerna bör avslås.

Utskottet delar synpunkten i motion 2019/20:3371 (L) yrkande 11 om att medvetenheten om brandrisker och brandskydd behöver öka. Utskottet noterar i detta sammanhang att bl.a. MSB har uppmärksammat denna fråga. Något initiativ från riksdagen är inte nödvändigt. Motionsyrkandet bör avslås.

När det gäller årsrika hbtq-personer konstaterar utskottet bl.a. att Socialstyrelsen har tagit fram en rapport med exempel på hur man arbetar med att inkludera ett hbtq-perspektiv i olika verksamheter. Det är enligt utskottet inte nödvändigt för riksdagen att ta något initiativ. Motion 2019/20:2758 (L) bör avslås. Utskottet anser vidare att språkkunskaper är en grundförutsättning för att personalen ska kunna utföra arbetet inom äldreomsorgen på ett säkert sätt. Utskottet anser dock inte att riksdagen behöver ta några initiativ med anledning av motionerna 2019/20:628 (KD), 2019/20:799 (SD) och 2019/20:1448 (SD). Även dessa motioner bör avslås.

Boendefrågor m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som bl.a. rör särskilda boenden, trygghetsboenden och parboendegarantin.

Jämför reservation 7 (SD), 8 (V), 9 (L), 10 (M, KD) och 11 (SD).

Motionerna

Särskilda boenden m.m.

I motion 2019/20:281 av Lars Thomsson (C) föreslås ett tillkännagivande om att på lämpligt sätt ge Inspektionen för vård och omsorg (IVO) i uppdrag att ändra sina rutiner och ge förhandsbesked för att underlätta byggandet av särskilt boende. IVO kan enligt motionären t.ex. få uppdraget i kommande regleringsbrev till myndigheten.

I partimotion 2019/20:1843 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör ges i uppdrag att tillgodose äldres rätt till särskilt boende på ett bättre sätt. Äldre ska kunna bo hemma så länge de själva vill, men när behovet av stöd ökar och de vill flytta måste det enligt motionärerna finnas möjlighet till det. Vidare bör regeringen enligt motionärerna ges i uppdrag att utreda privata företag som erbjuder dyra boenden och skattesubventionerade tilläggstjänster och hur detta påverkar kommunernas lagstadgade skyldighet att erbjuda bra kommunala boenden (yrkande 4).

Trygghetsboenden m.m.

I kommittémotion 2019/20:820 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 16 föreslås ett tillkännagivande om att verka för att kommunerna placerar trygghetsboenden i närheten av förskolor, skolor eller andra sammanhang där barn finns närvarande. Detta skulle enligt motionärerna kunna stärka de äldres känsla av att tillvaron är meningsfull samtidigt som de äldres närhet och erfarenheter skulle kunna vara viktigt i barnens vardag. Slutligen bör det enligt motionärerna byggas fler demensbyar (yrkande 19).

I partimotion 2019/20:3371 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 18 föreslås ett tillkännagivande om det hälsomässiga värdet av boende i trygghetsboende. Motionärerna anför att en utredning bör göras om vilka hinder som ligger i vägen för att bygga trygghetsboenden. Det bör också studeras hur trygghetsboende påverkar livskvalitet och hälsa jämfört med boende i ordinärt boende.

Parboendegaranti m.m.

I kommittémotion 2019/20:2926 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att följa upp och utveckla förenklad biståndsbedömning för äldre samt parboendegarantin.

I kommittémotion 2019/20:820 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 13 föreslås ett tillkännagivande om att verka för en parboendegaranti på särskilda boenden och att den efterlevande ska få bo kvar eller erbjudas en annan plats av kommunen. För att detta ska fungera tillfredsställande och jämlikt över hela landet anser motionärerna att det krävs ett nationellt grepp om frågan.

Gällande rätt

Socialtjänstlagen

Av 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, framgår att den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på något annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt.

Av 4 kap. 1 c § framgår att det för den som har beviljats eller beviljas bistånd i form av boende i en sådan särskild boendeform som avses i 5 kap. 5 § ska ingå i en skälig levnadsnivå att kunna sammanbo med make eller sambo. Detta gäller under förutsättning att paret varaktigt har sammanbott eller, om den ena parten redan bor i ett sådant boende, att paret dessförinnan varaktigt har sammanbott. Detta gäller oavsett om maken eller sambon har behov av boende i särskild boendeform.

Av 4 kap. 2 a § SoL framgår att socialnämnden utan föregående behovsprövning får erbjuda hemtjänst till äldre personer. Ett sådant erbjudande förutsätter att den äldre personen dels har informerats om i vilken utsträckning och på vilket sätt han eller hon kan påverka utförandet av insatserna, dels på vilket sätt kommunen följer upp insatserna, dels rätten att alltid kunna ansöka om bistånd enligt 1 §. Kommunen ska följa upp insatserna med utgångspunkt i kommunens riktlinjer, insatsernas kvalitet enligt 3 kap. 3 § och värdegrunden i 5 kap. 4 §.

Socialtjänstens omsorg om äldre ska enligt 5 kap. 4 § SoL inriktas på att äldre människor får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande (värdegrund). Socialnämnden ska vidare verka för att äldre människor får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra. Vidare ska socialnämnden enligt 5 kap. 5 § SoL verka för att äldre människor får goda bostäder och ge dem som behöver det stöd och hjälp i hemmet och annan lättåtkomlig service. Kommunen ska inrätta särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre människor som behöver särskilt stöd. Kommunen får även inrätta särskilda boendeformer för äldre människor som främst behöver stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service och som därutöver har behov av att bryta oönskad isolering. Vidare ska äldre, så långt det är möjligt, kunna välja när och hur stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service ska ges.

Av 7 kap. 1 § framgår bl.a. att ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ inte utan tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg yrkesmässigt får bedriva verksamhet i form av hemtjänst eller boenden

som motsvarar dem som avses i 5 kap. 5 § andra och tredje styckena. Kommuner och regioner som driver sådan verksamhet ska anmäla denna verksamhet till Inspektionen för vård och omsorg innan verksamheten påbörjas. Enligt 7 kap. 2 § får tillstånd att bedriva sådan verksamhet som avses i 1 § endast beviljas om verksamheten uppfyller kraven på god kvalitet och säkerhet.

Förordningen om statligt stöd för att anordna och tillhandahålla bostäder för äldre personer

Enligt förordningen (2016:848) om statligt stöd för att anordna och tillhandahålla bostäder för äldre personer får stöd lämnas till en fastighetsägare, tomträttsinnehavare eller någon som avser att anordna bostäder på ofri grund. Syftet med stödet är att främja en ökning av antalet bostäder för äldre personer. Enligt 3 § får stöd, i mån av tillgång på medel, lämnas för att stimulera ny- eller ombyggnad av hyresbostäder som utgör sådana särskilda boendeformer som avses i 5 kap. 5 § SoL, ny- eller ombyggnad av hyresbostäder för äldre personer på den ordinarie bostadsmarknaden eller anpassning av gemensamma utrymmen i eller i anslutning till byggnad som upplåts med hyresrätt, kooperativ hyresrätt eller bostadsrätt.

Bakgrund och pågående arbete

Framtidens äldreomsorg – en nationell kvalitetsplan

I skrivelse 2017/18:280 Framtidens äldreomsorg – en nationell kvalitetsplan redogjorde regeringen bl.a. för sin syn på äldreomsorgen och på vilka områden som bör prioriteras under kommande mandatperiod. I skrivelsen angav regeringen bl.a. att tillgången till bostäder för äldre är en central fråga för att klara den demografiska utvecklingen och att tillgången till en plats i särskilt boende är avgörande för den som behöver en sådan. Vidare angav regeringen att det även behöver finnas ändamålsenliga bostäder på den ordinarie bostadsmarknaden för att säkerställa äldre personers olika behov. När det gäller särskilda boendeformer angav regeringen att antalet kommuner med underskott på särskilda boendeformer för äldre ökar. Underskottet visar sig även i statistiken för rapporteringen av beslut om särskilt boende som inte har verkställts. Enligt regeringen förklaras ökningen av antalet inrapporterade beslut som inte har verkställts främst av kommunernas resursbrist, där bostadsbrist är en av orsakerna.

Regeringen framhöll i skrivelsen att det investeringsstöd som infördes 2016 genom förordningen (2016:848) om statligt stöd för att anordna och tillhandahålla bostäder för äldre har bidragit till att drygt 850 ny- eller ombyggda bostäder har tillkommit fram till december 2017. Tillsammans med boendeformen biståndsbedömt trygghetsboende för äldre, som riksdagen beslutade om under hösten 2018 och som infördes under våren 2019, ökar

enligt regeringen förutsättningarna för äldre kvinnor och män att få ett boende som passar deras behov.

Skrivelsen behandlades av socialutskottet under hösten 2018. Riksdagen beslutade att lägga skrivelsen till handlingarna (bet. 2018/19:SoU6, rskr. 2018/19:51).

Statligt stöd för att anordna och tillhandahålla bostäder för äldre personer

Den 15 november 2016 trädde den ovan nämnda förordningen (2016:848) om ett nytt statligt stöd för att anordna och tillhandahålla bostäder för äldre personer i kraft. Stödet syftar till att öka antalet bostäder för äldre och därigenom förbättra tillgängligheten samt öka möjligheterna till gemenskap och trygghet för äldre personer. Det går att ansöka om stöd för att bygga bostäder enligt socialtjänstlagen, hyresbostäder för äldre på ordinarie bostadsmarknad samt för tillgänglighetsanpassningar. För 2018 avsattes 400 miljoner kronor, och 2019 höjdes nivån till 700 miljoner kronor för att bl.a. stimulera den nya boendeformen biståndsbedömt trygghetsboende.

Sedan stödet för äldrebostäder trädde i kraft den 15 november 2016 hade det fram till april 2019 inkommit drygt 500 ansökningar om stöd, varav 264 hade beviljats. Fram till april 2019 hade 115 av projekten färdigställt och utbetalts. Totalt utbetalt belopp var knappt 650 miljoner kronor fördelat på 2 500 lägenheter i särskilda boenden, 832 lägenheter för äldre på den ordinarie bostadsmarknaden och 64 projekt som avser tillgänglighet (jfr proposition 2019/20:1 utg.omr. 9 s. 128).

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 9) föreslår regeringen att satsningen på investeringsstöd för äldrebostäder ska uppgå till 500 miljoner kronor. Förslaget behandlades i socialutskottets betänkande 2019/20:SoU1 Hälsovård, sjukvård och social omsorg. Utskottet tillstyrkte regeringens förslag. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prot. 2019/20:54, rskr. 2019/20:135).

Vård och omsorg om äldre – Lägesrapport 2019

I Socialstyrelsens rapport *Vård och omsorg om äldre – Lägesrapport 2019* anges att 82 006 personer i Sverige hade en biståndsbedömd insats om särskilt boende på ungefär 2 200 särskilda boenden runt om i Sverige. Enligt Boverkets bostadsmarknadsenkät 2018 uppgav 116 kommuner att de hade ett underskott på särskilda boendeformer för äldre, vilket är något färre än i 2017 års undersökning. Samtidigt var det färre kommuner som 2018 rapporterade ett överskott av bostäder för äldre.

Kommunerna mäter och rapporterar det genomsnittliga antalet dagar en person får vänta från ansökan till erbjudande om plats på särskilt boende för personer 65 år och äldre. Antalet väntedagar var i genomsnitt 53 dagar i de 219 kommuner som genomförde mätningen 2018. Det är en förbättring med tre dagar jämfört med året innan.

Biståndsbedömt trygghetsboende

Biståndsbedömt trygghetsboende är sedan den 2 april 2019 en särskild boendeform för äldre människor som kommunen får inrätta (jfr prop. 2017/18:273, bet. 2018/19:SoU4, rskr. 2018/19:11). Insatsen syftar till att öka tryggheten för äldre personer som inte är trygga med att bo kvar hemma. Målgruppen för insatsen behöver inte vård och omsorg dygnet runt, utan insatsen syftar till att bryta isolering och öka tryggheten genom bl.a. gemensamma måltider och aktiviteter.

Prognos och planering av särskilda boenden

I juni 2019 publicerade SKR rapporten Prognos av särskilda boenden – Stöd för att prognostisera behov av särskilda boenden för äldre. Rapporten belyser utmaningarna i planeringsarbetet och ger ett handgripligt stöd för träffsäkra prognoser. I rapporten presenteras erfarenheter från 13 kommuner och ett kommunförbund. Erfarenheten visar att det är svårt att prognostisera rätt och att det finns mycket att vinna med ett strukturerat arbetssätt och tydliga rutiner.

Uppdrag att beskriva behovet av och tillgången till särskilda boendeformer för äldre

I november 2019 gav regeringen Socialstyrelsen i uppdrag att på nationell nivå beskriva behovet av och tillgången till platser i särskilt boende för äldre i biståndsbedömt trygghetsboende enligt socialtjänstlagen (S2019/03789/FST). Socialstyrelsen ska analysera vad som utmärker de kommuner som har brist på särskilda boendeformer för äldre jämfört med de kommuner som inte har brist. Utifrån dagens kunskaper ska myndigheten föreslå hur man ska kunna följa utvecklingen av antalet platser. Socialstyrelsen ska samråda med Boverket, Inspektionen för vård och omsorg (IVO), SKR och andra relevanta aktörer.

Socialstyrelsen ska senast den 1 september 2020 redovisa uppdraget till Socialdepartementet.

Inspektionen för vård och omsorg

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) ansvarar bl.a. för tillståndsprovning enligt socialtjänstlagen (SoL). Det gäller t.ex. särskild boendeform för äldre som behöver särskilt stöd i form av service och omvårdnad, biståndsbedömt trygghetsboende och hemtjänst.

I särskilda boenden ska de boende få ett individuellt anpassat stöd, service och omvårdnad, för att kunna leva så självständigt och värdigt som möjligt. Det ska finnas en föreståndare för verksamheten som ansvarar för det dagliga arbetet och säkerställer att verksamheten håller god kvalitet och ger god omvårdnad. Biståndsbedömda trygghetsboenden ska kunna erbjuda t.ex. gemensamma måltider, kulturella aktiviteter och umgänge.

Av myndighetens webbplats framgår att IVO prövar runt 4 000 ansökningar per år. För närvarande är den genomsnittliga handläggningstiden för nyansökningar 8,2 månader. Med handläggningstid menas tiden från det att ansökan kommer in till IVO till dess att myndigheten har skickat ett beslut. IVO vidtar åtgärder för att korta handläggningstiderna bl.a. genom att omfördela resurser inom myndigheten.

Av IVO:s regleringsbrev för 2020 framgår att myndigheten ska analysera det nuvarande regelverket för tillståndsprövning inom vård och omsorg (S2019/05315/RS). Uppdraget inkluderar en analys av avgiftsnivåerna och hur dessa motsvarar kostnaderna för arbetsinsatsen i tillståndsprövningen samt en beskrivning av hur det nuvarande regelverket påverkar företag som är verksamma inom flera sektorer som styrs av olika regelverk. Uppdraget ska delredovisas till regeringen (Socialdepartementet) senast den 30 maj 2020 och slutredovisas senast den 31 mars 2021.

IVO ska även analysera möjligheten att förenkla ägar- och ledningsprövningen samt minska den administrativa bördan på regional och kommunal nivå genom att tillhandahålla information om godkända företag i de prövningar som görs av myndigheten (S2019/05315/RS). Detta uppdrag ska redovisas till regeringen (Socialdepartementet) senast den 30 november 2020.

Parboendegaranti

Ändringen i 4 kap. 1 c § SoL som innebär att äldre makar eller sambor har rätt att bo tillsammans i ett särskilt boende, även om bara den ena personen har bedömts behöva bistånd, infördes den 1 november 2012. Socialstyrelsen har haft regeringens uppdrag att under tre år följa upp ändringen (S2012/6730/FST). Delrapporter lämnades i oktober 2013 och 2014, och en slutrapport lämnades i december 2015 (Äldres rätt att fortsätta bo tillsammans i äldreboende – Uppföljning av en lagändring, 2014/2015). Uppföljningen visade att den nya bestämmelsen har haft ett begränsat genomslag. Antalet personer som har ansökt om medboende har ökat men antalet kommuner som tagit emot ansökningar har ökat mycket lite.

Förenklad biståndsbedömning

Den 1 juli 2018 trädde en ny bestämmelse i SoL i kraft med innebörden att socialnämnden utan föregående behovsprövning får erbjuda hemtjänst till äldre personer i syfte att stärka självbestämmande, delaktighet och medinflytande för äldre när det gäller hur insatserna utförs (4 kap. 2 a § SoL). Kommunerna ska följa upp insatserna med utgångspunkt i kommunens riktlinjer, insatsernas kvalitet och värdegrund enligt 3 kap. 3 § respektive 5 kap. 4 § SoL.

I augusti 2018 fick Socialstyrelsen i uppdrag att närmare analysera och ge förslag på hur kommunerna på lämpligt sätt ska redovisa uppgifter till Socialstyrelsen, så att det blir möjligt att följa upp de insatser som beviljats genom förenklat beslutsfattande (S2018/04677/FST [delvis]). I april 2019

redovisade Socialstyrelsen uppdraget i rapporten Följa upp insatser som beviljats genom förenklad beslutsfattande om hemtjänst för äldre. På kort sikt kan man skaffa uppgifter om insatser som är beviljade enligt den nya bestämmelsen genom de undersökningar som Socialstyrelsen genomför inom ramen för webbtjänsten öppna jämförelser. På lite längre sikt föreslår Socialstyrelsen att registret för äldre och personer med funktionsnedsättning kompletteras med uppgifter om insatser som är beviljade enligt den nya bestämmelsen om förenklad biståndsbedömning.

Demensbyar

En demensby kan beskrivas som ett boende med både inom- och utomhusmiljö, där personer med demenssjukdom kan röra sig fritt. Allt från vårdinsatser till inredning och aktiviteter är anpassat efter personer med kognitiv svikt. I Vellinge kommun är en demensby under uppbyggnad (vellinge.se). Demensbyar finns sedan tidigare i Nederländerna och i Danmark.

Svar på skriftlig fråga

Den 15 januari 2020 besvarade socialminister Lena Hallengren (S) en skriftlig fråga om investeringsstöd till särskilda boenden för äldre (fr. 2019/20:672). Socialministern anförde följande:

Ann-Christine From Utterstedt har frågat mig varför regeringen fortsätter att rikta statsbidrag till bostäder för äldre när Riksrevisionens rapport inte kan visa att fler särskilda boenden byggts med hjälp av investeringsstödet.

Regeringen anser att det är angeläget att stärka äldreomsorgen på olika sätt, varav ett sätt är att stödja utbyggnaden av fler särskilda boenden för äldre. Sedan nuvarande investeringsstöd för äldrebostäder trädde i kraft den 15 november 2016 och fram till den 4 november 2019 har 903 miljoner kronor betalats ut fördelat på 3 578 lägenheter i särskilda boenden, 1 146 lägenheter för äldre på den ordinarie bostadsmarknaden och 115 projekt som avser tillgänglighet.

Regeringen delar Riksrevisionens bedömning att utvecklingen av behovet och tillgången till särskilt boende behöver följas upp så att det finns en gemensam bild av läget med kommunerna. Regeringen har därför gett Socialstyrelsen i uppdrag att kartlägga behoven av och tillgången till särskilda boendeformer för äldre. Syftet med uppdraget är att få en lägesbeskrivning och förslag på hur behoven av särskilda boendeformer för äldre kan följas framöver. I uppdraget ingår också att analysera vad som utmärker de kommuner som inte har brist på särskilda boenden. Resultatet kommer att kunna användas för att analysera om det finns alternativa lösningar för att stimulera byggandet av fler platser i särskilt boende för äldre.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om bl.a. förenklad biståndsbedömning och boende behandlades senast i betänkande 2018/19:SoU13 Äldrefrågor. Motionsyrkandena avstyrktes (s. 35 och 40). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2018/19:69).

Utskottets ställningstagande

Tillgången till bostäder för äldre är en central fråga för att klara den demografiska utvecklingen. Utskottet är därför positivt till dels regeringens fortsatta satsning på investeringsstöd för fler bostäder till äldre, dels förtydligandet av kommunernas möjligheter att inrätta biståndsbedömt trygghetsboende för äldre människor som främst behöver stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service och som därutöver har behov av att bryta önskad isolering. Det sistnämnda är ett viktigt steg, eftersom det behövs fler boenden som är anpassade efter olika behov.

Det är även positivt att SKR har sammanställt rapporten Prognos av särskilda boenden – Stöd för att prognostisera behov av särskilda boenden för äldre. Rapporten belyser utmaningarna i planeringsarbetet och ger ett stöd för säkrare prognoser. Utskottet välkomnar även att Socialstyrelsen har fått i uppdrag att på nationell nivå beskriva behovet av och tillgången till särskilda boendeformer för äldre. Uppdraget ska redovisas den 1 september 2020.

Utskottet anser inte att det är nödvändigt att för närvarande föreslå någon åtgärd från riksdagen med anledning av motionerna 2019/20:820 (SD) yrkande 16, 2019/20:1843 (V) yrkandena 1 och 4 samt 2019/20:3371 (L) yrkande 18. Motionsyrkandena bör avslås. När det gäller motion 2019/20:281 (C) om IVO:s rutiner noterar utskottet att myndigheten har vidtagit åtgärder för att korta handläggningstiderna bl.a. genom att omfördela resurser inom myndigheten. IVO har även fått i uppdrag att analysera nuvarande regelverk för tillståndsprövning inom vård och omsorg. Utskottet ser positivt på det. Riksdagen bör inte ta något initiativ. Motionen bör avslås. När det gäller motion 2019/20:820 (SD) yrkande 19 om demensbyar anser utskottet att det är en fråga för de enskilda kommunerna. Motionen bör avslås.

Förenklad biståndsbedömning infördes i juli 2018. Utskottet noterar att Socialstyrelsen sedan dess har tagit fram rapporten Följa upp insatser som beviljats genom förenklat beslutsfattande om hemtjänst för äldre. Utskottet välkomnar detta, eftersom det är av stor vikt att det finns underlag för att följa utvecklingen och kvaliteten inom hemtjänsten. Utskottet är inte berett att föreslå någon åtgärd när det gäller motionsyrkandena om parboendegarantin. Motionerna 2019/20:820 (SD) yrkande 13 och 2019/20:2926 (M) yrkande 3 bör avslås.

Digital teknik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om digital teknik och digitalisering inom äldreomsorgen.

Jämför reservation 12 (M), 13 (SD) och 14 (L).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:2926 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 8 föreslås ett tillkännagivande om att ge Myndigheten för vård- och omsorgsanalys i uppdrag att mäta effekterna av att digital teknik har införts inom äldreomsorgen, och i yrkande 9 föreslås ett tillkännagivande om att ge E-hälsomyndigheten det samordnande ansvaret för digital teknik som rör seniorer. Myndigheten för vård- och omsorgsanalys bör ha ansvaret för uppföljning av det som genomförts inom digital teknik och E-hälsomyndigheten för samordningen av alla insatser.

I kommittémotion 2019/20:820 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 25 i denna del föreslås ett tillkännagivande om att ge en lämplig myndighet i uppdrag att se över hur kommunerna kan motverka digitalt utanförskap. Myndigheten bör därefter, enligt motionärerna, utforma en vägledning för kommunerna i arbetet med att bl.a. motverka digitalt utanförskap.

I partimotion 2019/20:3371 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 7 föreslås ett tillkännagivande om digitaliseringen och dess konsekvenser för dem som står utanför tekniken. Enligt motionärerna bör kommuner och regioner analysera vilka konsekvenser som uppstår när allt fler delar av deras verksamheter digitaliseras. Motionärerna frågar sig bl.a. hur de som i dag står utanför digitaliseringen påverkas när analoga tjänster avvecklas samt vilken utbildning som behöver erbjudas och vilket personligt stöd som måste inrättas.

Bakgrund och pågående arbete

Vision e-hälsa 2025

Staten ingick i mars 2016 en överenskommelse med SKR (dåvarande SKL) om Vision e-hälsa 2025. Syftet är bl.a. att skapa nödvändiga förutsättningar för verksamheter inom hälso- och sjukvård och socialtjänst att använda den digitala utvecklingens möjligheter i såväl det vardagliga som i det långsiktiga förbättrings- och utvecklingsarbetet. I januari 2017 kom regeringen och SKR överens om en handlingsplan för perioden 2017–2019 för samverkan när Vision e-hälsa 2025 genomförs (S2017/00379/FS). Handlingsplanen syftar till att säkerställa att de insatser som regeringen beslutar om på bästa sätt tas om hand genom ökad samverkan mellan staten, kommunerna och regionerna.

I februari 2017 gav regeringen E-hälsomyndigheten i uppdrag att inrätta ett särskilt samordningskansli för samverkan inom e-hälsofrågorna (S2017/00838/FS). Av E-hälsomyndighetens regleringsbrev för 2019 (S2018/06066/RS, delvis) framgår att myndigheten utifrån dess instruktionsenliga ansvar att samordna regeringens satsningar på e-hälsoområdet under 2019 ska fokusera verksamheten på att genomföra den vision för e-hälsoarbetet som regeringen och SKR enats om (S2016/01874/FS). Myndigheten ska vidare inom ramen för uppdraget ta fram en rapport om övergripande förhållanden för digitaliseringen inom hälso- och sjukvård och socialtjänsten. Uppdragen redovisades till Socialdepartementet den 24 oktober 2019 i Årsrapport 2019 – trender på e-hälsoområdet. Rapporten tar i huvudsak upp de företeelser och drivkrafter som behövs för att Sverige ska vara världsledande 2025 när det gäller att tillvarata digitaliseringens och e-hälsans möjligheter. Rapporten utgår från större samhällstrender som globalisering, demografiska förändringar, individualisering, digitalisering och klimatförändringar. Hur man bäst möter dessa trender för att digitaliseringen inom vård och omsorg ska gå i rätt riktning är den huvudsakliga frågan i rapporten.

Av regleringsbrevet för 2019 framgår även att E-hälsomyndigheten ska koordinera det samordningskansli som beskrivs i Handlingsplan för samverkan för genomförandet av Vision e-hälsa 2025 som staten och SKR har kommit överens om (S2017/00379/FS). Kansliet ska vara ett stöd för drift och utveckling av den nationella styr- och samverkansorganisationen. Uppdraget att koordinera samordningskansliet redovisades till Socialdepartementet den 21 oktober 2019 (dnr. 2019/04339).

Framtidens äldreomsorg – en nationell kvalitetsplan

I skrivelse 2017/18:280 Framtidens äldreomsorg – en nationell kvalitetsplan redogjorde den dåvarande regeringen bl.a. för sin syn på äldreomsorgen och vilka områden som bör prioriteras under kommande mandatperiod. I skrivelsen bedömde regeringen bl.a. att ökad användning av välfärdsteknik är nödvändigt för att bibehålla god kvalitet i vård och omsorg. Att använda välfärdsteknik bidrar till måluppfyllelsen genom att äldre ges ökade möjligheter att vara delaktiga och ha inflytande i samhällslivet. Ökad användning av välfärdsteknik kan också skapa mervärde för äldre, så att de med välfärdsteknik och e-hälsa så långt som möjligt kan leva oberoende och självständigt.

Regeringen framförde även att den nya tekniken har satt ljus på olika etiska frågeställningar som uppkommit: hur ska kvinnor och män med helt eller delvis nedsatt beslutsförmåga få möjlighet att ta del av de fördelar som digital teknik erbjuder och hur ska kvinnor och män som har svårt att uttrycka sin mening kunna ge samtycke till insatser i form av välfärdsteknik? I detta sammanhang har Socialstyrelsen på regeringens uppdrag tagit fram ett metodstöd för hur beslutsfattare och personal inom verksamheter inom socialtjänsten ska kunna erbjuda insatser i form av välfärdsteknik till kvinnor

och män med helt eller delvis nedsatt beslutsförmåga med respekt för den enskildes integritet. Metodstödet finns publicerat på webbplatsen kunskapsguiden.se.

Skrivelsen behandlades av utskottet under hösten 2018. Riksdagen beslutade att lägga skrivelsen till handlingarna (bet. 2018/19:SoU6, rskr. 2018/19:51).

Utredningen om välfärdsteknik i äldreomsorgen

Regeringen tillsatte i augusti 2018 en utredning för att undersöka hur välfärdsteknik bättre kan tas till vara inom äldreomsorgen (S 2018:11). Utredaren ska enligt direktivet bl.a. identifiera och analysera både förutsättningar och hinder som finns för att använda välfärdsteknik inom äldreomsorgen (dir. 2018:82). Utredaren ska även analysera och identifiera rättsliga hinder och lämna författningsförslag i syfte att underlätta användningen av välfärdsteknik. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 1 mars 2020.

Nationellt stöd till kommunerna

I regleringsbrevet för 2018 fick Myndigheten för delaktighet i uppdrag att fortsätta att ta fram och sprida information samt ge stöd till kommunerna om hur de ska använda och införa digital teknik i syfte att främja individens rättigheter och möjlighet till ökad delaktighet, trygghet, aktivitet, självständighet och självbestämmande oavsett ålder, kön och funktionsförmåga (S2017/07302/RS). I uppdraget ingick att främja ökad samverkan kommuner emellan samt mellan kommuner och regioner. Uppdraget redovisades i mars 2019 i rapporten Från digital teknik till digitalisering – Redovisning av ett regeringsuppdrag om delaktighet, självbestämmande och trygghet (2019:7). Myndigheten lyfter bl.a. fram att det finns ett behov av att samla kunskap och erfarenheter av hur välfärdsteknik kan införas och användas så att aktörer på området kan ta del av varandras erfarenheter och kunskap.

I april 2018 gav regeringen därför E-hälsomyndigheten i uppdrag att utforma och tillgängliggöra ett nationellt stöd till kommunerna när det gäller att införa och använda digital teknik i verksamheter inom social omsorg och inom kommunal hälso- och sjukvård (S2018/02375/FST, delvis). Det nationella stödet ska inte ersätta andra aktörers arbete på området, utan vara vägledande för kommunerna i deras eget arbete med digitalisering inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården. E-hälsomyndighetens uppdrag ska slutredovisas den 28 februari 2020.

Även SKR stöder landets kommuner i arbetet med att i större utsträckning använda välfärdsteknik för att öka invånarnas trygghet och självständighet (skr.se).

E-hälsa och trygghetslarm

Socialstyrelsen har i uppdrag att följa upp kommunernas utvecklingsarbete med e-hälsa och trygghetslarm (S2014/1397/FST). Av Socialstyrelsens rapport E-hälsa och välfärdsteknik i kommunerna 2019 – Uppföljning av utvecklingen inom e-hälsa och välfärdsteknik i kommunerna framgår att utvecklingen är ojämn, med skillnader både mellan kommuner och mellan verksamhetsområden. Äldreomsorgen är det område där kommunerna har dragit störst nytta av tekniken, och där går utvecklingen snabbare än inom andra områden. Socialstyrelsen ska enligt regleringsbrevet för 2019 fortsätta att genomföra uppdraget att följa upp kommunernas arbete med e-hälsa och trygghetslarm i kommunerna (S2018/06066/RS, delvis). Uppdraget ska redovisas senast den 29 maj 2020.

Digital teknik för social delaktighet bland äldre personer

Folkhälsomyndigheten har lett ett samverkansprojekt för att ta fram ett kunskapsstöd tillsammans med Socialstyrelsen, Myndigheten för delaktighet, Forte och Statens beredning för medicinsk och social utvärdering.

Kunskapsstödet Digital teknik för social delaktighet bland äldre personer – Ett kunskapsstöd om möjliga insatser utifrån forskning, praktik, statistik, juridik och etik (2018) handlar om digital teknik för att främja social stimulans och delaktighet bland äldre personer. Kunskapsstödet riktas till socialtjänst, kulturverksamhet, it-service eller annan verksamhet som berör äldre personer och deras välbefinnande och hälsa. Det vänder sig framför allt till beslutsfattare, chefer, handläggare och undersköterskor. Även andra aktörer, exempelvis intresseorganisationer, kan ta del av kunskapsstödet. I kunskapsstödet presenteras bl.a. exempel på hur kommuner kan arbeta för att ge fler äldre personer tillgång till och kunskap om att använda digital teknik.

Statsbidrag för investering i välfärdsteknik

I vårändringsbudgeten för 2018 föreslog regeringen ett riktat statsbidrag till kommunerna om 350 miljoner kronor för att investera i välfärdsteknik under 2018 (prop. 2017/18:99, bet. 2017/18:FiU21, rskr. 2017/18:435). Enligt regeringens bedömning behöver investeringstakten i välfärdsteknik öka, både i syfte att ge fler ökad möjlighet till att vara mer självständiga och mer delaktiga och för att förbättra arbetsmiljön för de personer som arbetar inom välfärden. Syftet med stimulansmedlen är att göra det möjligt för kommunerna att öka investeringstakten för välfärdsteknik i verksamheter inom kommunal hälso- och sjukvård, social omsorg (omsorgen om personer med funktionsnedsättning och äldreomsorgen) samt hjälpmedelsområdet.

Av Socialstyrelsens redovisning av 2018 års statsbidrag till kommuner för investeringar i välfärdsteknik inom omsorgen framgår att samtliga kommuner rekvirerade medel och att 96 procent av medlen har förbrukats. Totalt 91 procent av kommunerna uppgav att de hade använt medlen för att öka förutsättningarna för att införa välfärdsteknik i kommunen. Många av dem, 201

kommuner, uppgav att medlen hade använts till att ta fram tekniska lösningar, och det var också många, 165 kommuner, som svarade att de använt medlen till planering eller kartläggning av behov. Dessutom angav 151 av kommunerna att de använt medlen till wifi i särskilda boenden, och i 124 av kommunerna hade utbildningsinsatser genomförts.

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 9) avsätter regeringen 200 miljoner kronor för satsningen på digitalisering och e-hälsa inom äldreomsorgen. Förslaget behandlades i socialutskottets betänkande 2019/20:SoU1 Hälsovård, sjukvård och social omsorg. Utskottet tillströkte regeringens förslag. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prot. 2019/20:54, rskr. 2019/20:135).

Nationell samordnare för en hållbar kompetensförsörjning inom vård och omsorg om äldre

I november 2019 tillsatte regeringen en utredning (S 2019:04) med en särskild utredare som ska fungera som nationell samordnare, för att stödja kommunerna i deras arbete med att skapa förutsättningar för en hållbar kompetensförsörjning inom kommunalt finansierad vård och omsorg om äldre (dir. 2019:77). Samordnaren ska tillsammans med kommuner initiera förändringsarbete som främjar en god arbetsmiljö och som tar tillvara teknikens möjligheter i syfte att underlätta för personalen och ge ökad kvalitet för patienter och brukare.

Samordnaren ska bl.a. för kommuner föreslå och förmedla goda exempel på välfärdstekniska lösningar som är ändamålsenliga och kostnadseffektiva och som bör prioriteras i syfte att avlasta personalen och effektivisera verksamheten.

Uppdraget ska redovisas senast den 15 juni 2021.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om digital teknik behandlades senast i betänkande 2018/19:SoU13 Äldrefrågor. Motionsyrkandena avstyrktes (s. 59 f.). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2018/19:69).

Utskottets ställningstagande

Det pågår en rad aktiviteter inom e-hälsoområdet, inte minst arbetet inom ramen för Vision e-hälsa 2025 samt genom Socialstyrelsens och E-hälsomyndighetens pågående uppdrag. Utskottet anser att en ökad användning av välfärdsteknik är nödvändig för att bibehålla god kvalitet i vård och omsorg. Välfärdsteknik kan även bidra till att äldre ges ökade möjligheter att vara delaktiga och ha inflytande i samhällslivet samt leva oberoende och självständigt. Utskottet ser positivt på det arbete som bedrivs på detta område inom bl.a. Socialstyrelsen, E-hälsomyndigheten och Folkhälsomyndigheten.

Utskottet noterar vidare att utredningen om välfärdsteknik i äldreomsorgen ska redovisa sitt uppdrag senast den 1 mars 2020. Det är även positivt att den nationella samordnaren för en hållbar kompetensförsörjning inom kommunalt finansierad vård och omsorg om äldre för kommunerna bl.a. ska föreslå och förmedla goda exempel på välfärdstekniska lösningar som är ändamålsenliga och kostnadseffektiva och som bör prioriteras i syfte att avlasta personalen och effektivisera verksamheten.

Utskottet anser inte att det är nödvändigt för riksdagen att ta några initiativ med anledning av motionerna 2019/20:820 (SD) yrkande 25 i denna del, 2019/20:2926 (M) yrkandena 8 och 9 samt 2019/20:3371 (L) yrkande 7. Motionsyrkandena bör avslås.

Fallpreventivt arbete

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om bidrag till broddar för seniorer.

Motionen

I motion 2019/20:714 av Markus Wiechel (SD) föreslås ett tillkännagivande om ett nationellt bidrag till broddar för seniorer. Syftet med bidraget skulle enligt motionären vara att minska antalet fallolyckor bland äldre.

Bakgrund och pågående arbete

Regeringsuppdrag till Socialstyrelsen

Av Socialstyrelsens regleringsbrev för 2018 framgår att myndigheten ska utveckla och tillgängliggöra ett samlat stöd till hälso- och sjukvården och den sociala omsorgen kring fallprevention (S2017/07302/RS). Socialstyrelsen ska i samråd med SKR sprida kunskap om systematiskt arbete med fallprevention riktad till verksamheter inom social omsorg och hälso- och sjukvården. Socialstyrelsen ska också ta fram ett kunskapsstöd riktad till vård- och omsorgspersonal om att stödja äldres hälsosamma levnadsvanor. Vidare ska Socialstyrelsen fortsätta arbetet med att tillsammans med organisationer på äldreområdet och SKR genomföra en utbildningsinsats riktad till äldre kvinnor och män om hur äldre själva kan skydda sig mot fallolyckor. Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 1 mars 2021.

Socialstyrelsen har tagit fram olika typer av material i form av broschyrer, checklistor och filmer som vänder sig direkt till äldre personer, med information om hur man själv kan minska risken att falla. Varje år genomförs även en nationell kampanj, Balansera mera. Kampanjen uppmärksammar

fallolyckor och informerar om vad man själv kan göra för att minska risken att falla. Socialstyrelsen har även tagit fram utbildningen Ett fall för teamet som vänder sig till personal inom hälso- och sjukvård och social omsorg. Den ska bidra till ökad kunskap om fallprevention och uppmuntra till ett teambaserat, systematiskt arbete för att förebygga fallhändelser och olyckor.

Regeringsuppdrag till Livsmedelsverket

I januari 2018 gav regeringen Livsmedelsverket i uppdrag att ta fram ett kunskapsstöd om hur rätt mat och kost kan bidra till att förebygga fallolyckor (S2018/00211/FST [delvis]). Livsmedelsverkets kunskapsstöd ska bl.a. vara riktat till personal inom hälso- och sjukvården samt till verksamheter inom socialtjänsten. I samverkan med Socialstyrelsen ska Livsmedelsverket också ta fram och sprida ett informationsmaterial riktat till äldre om matens och måltidens betydelse för att minska risken för fallolyckor. Arbetet ska ske i samarbete med organisationer inom äldreområdet. Uppdraget ska redovisas senast den 15 mars 2020.

Tidigare riksdagsbehandling

Ett motionsyrkande om fallpreventivt arbete behandlades senast i betänkande 2017/18:SoU14 Äldrefrågor. Motionsyrkandet avstyrktes (s. 36). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2017/18:88).

Utskottets ställningstagande

Det är av stor vikt att det fallpreventiva arbetet utvecklas ytterligare genom kunskapsspridning till vård- och omsorgspersonal och inte minst till äldre kvinnor och män. Utskottet välkomnar därför de uppdrag som Socialstyrelsen och Livsmedelsverket har med syfte att bl.a. ta fram kunskapsstöd kopplat till fallpreventivt arbete. Utskottet anser inte att riksdagen bör ta något initiativ med anledning av motion 2019/20:714 (SD). Motionen bör avslås.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de motionsförslag som beretts i förenklad ordning.
Jämför särskilt yttrande 1 (M), 2 (SD), 3 (C), 4 (V), 5 (KD) och 6 (L).

Utskottets ställningstagande

I betänkandet behandlas motionsförslag som rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden i betänkandena 2018/19:SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social

omsorg, 2018/19:SoU6 Framtidens äldreomsorg – en nationell kvalitetsplan, 2018/19:SoU13 Äldre frågor och 2018/19:SoU14 Riksrevisionens rapport om investeringsstödet till särskilda boenden för äldre. Riksdagen avslag yrkandena i enlighet med utskottets förslag. Utskottet ser ingen anledning att nu göra en annan bedömning när det gäller de väckta förslagen och avstyrker därför motionsyrkandena.

Reservationer

1. Äldrelag, punkt 1 (SD, C)

av Per Ramhorn (SD), Clara Aranda (SD), Sofia Nilsson (C) och Ann-Christine From Utterstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3109 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 18.

Ställningstagande

Äldre är likt unga en grupp som ofta hamnar mellan vårdens och omsorgens stolar. I äldres fall handlar det om att hälso- och sjukvårdslagstiftningen och socialtjänstlagen båda berör och reglerar var, när och hur äldre får vård. För att överbygga dessa två lagar, inrikta vården mer mot tidiga insatser snarare än akuta och dessutom göra det möjligt för fler att bo kvar hemma anser vi att regeringen bör tillsätta en utredning som undersöker möjligheten att ersätta de bestämmelser som berör äldre i dessa två lagar med en äldrelag. En sådan äldrelag skulle reglera den hemsjukvård som i dag ges enligt hälso- och sjukvårdslagen och den personliga omvårdnad som ges enligt socialtjänstlagen.

2. Internationell äldrekonvention, punkt 2 (KD)

av Acko Ankarberg Johansson (KD) och Cecilia Engström (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:2818 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) yrkande 24.

Ställningstagande

Enligt vår mening bör frågan om en äldrekonvention aktualiseras inom FN. FN har givit oss den viktiga barnkonventionen. FN bör nu arbeta fram en

motsvarande konvention som behandlar äldre personers levnadsvillkor, behov och rättigheter. Konventionen skulle kunna beröra rätten till hälsa och god vård, icke-diskriminering, respekt samt utveckling och social samvaro. Det handlar om att varje människa ska vara berättigad till ett värdigt bemötande hela livet. Vi anser att regeringen bör verka för denna fråga inom FN.

3. Organisations- och kvalitetsfrågor, punkt 3 (SD)

av Per Ramhorn (SD), Clara Aranda (SD) och Ann-Christine From Utterstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:820 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 11 och avslår motionerna

2019/20:2167 av Lars-Arne Staxäng (M) och

2019/20:3371 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 12 och 19.

Ställningstagande

År 2010 trädde lagändringar i kraft som innebär att regionen och kommunen tillsammans ska upprätta en individuell plan (SIP) när den enskilde har behov av insatser från både socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Enligt vår mening krävs insatser på nationell nivå för att SIP för äldre ska fungera tillfredsställande och jämlikt över hela landet.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

4. Organisations- och kvalitetsfrågor, punkt 3 (L)

av Barbro Westerholm (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3371 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 12 och 19 samt avslår motionerna

2019/20:820 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 11 och

2019/20:2167 av Lars-Arne Staxäng (M).

Ställningstagande

Ett område där årsrika människor i hög grad behandlats som ett kollektiv är äldreomsorgen. Samma lösningar erbjuds till alla. Enligt min mening behöver äldreomsorgen reformeras på en rad olika områden. Bland annat måste valfriheten utökas så att den är tillgänglig för fler. Vidare behöver den nationella styrningen av äldreomsorgen bli tydligare. Årsrika människor måste ha inflytande över vad de ska äta, och därför anser jag att en laga-mat-garanti för hemtjänsten bör införas.

Slutligen bör det enligt min mening finnas en medicinskt ansvarig rehabiliterare, vid sidan om en medicinskt ansvarig sjuksköterska, för att underlätta och påskynda rehabiliteringen av årsrika människor efter sjukdom eller skador.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

5. Kompetens och bemanning, punkt 5 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:1843 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 3 och 8 samt avslår motion

2019/20:1409 av Hillevi Larsson och Jamal El-Haj (båda S).

Ställningstagande

Enhetscheferna inom vården och omsorgen om äldre personer är ofta nära verksamheten och har ett omfattande och kvalificerat ansvar för att leda verksamheten så att den får god kvalitet. Därför bör möjligheten att reglera att enhetschefen har lämplig utbildning i särskilda boendeformer, hemtjänst och dagverksamheter för äldre utredas. Det bör finnas ett system för systematiskt kvalitetsarbete med fokus enbart på äldreomsorgen med personalens kompetens som en viktig del. Regeringen bör tillsätta en utredning i enlighet med vad som anförs ovan.

Vidare bör regeringen uppdra åt en lämplig myndighet att utforma en kompetensplan för äldreomsorgen som kan öka antalet undersköterskor.

6. Kunskap och bemötande, punkt 6 (L)

av Barbro Westerholm (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:2758 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 4 och

2019/20:3371 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 11 och

avslår motionerna

2019/20:628 av Larry Söder (KD),

2019/20:799 av Anne Oskarsson (SD) och

2019/20:1448 av Anne Oskarsson (SD).

Ställningstagande

Enligt min mening ska årsrika hbtq-personer känna sig trygga och välkomna på landets alla äldreboenden. Dessa bör med fördel hbtq-certifieras eller på annat sätt ha personal som har genomgått någon form av hbtq-kompetenshöjande utbildning. Det vore även önskvärt med fler boenden med hbtq-profil.

En annan viktig fråga är att vidta åtgärder för att antalet döda och svårt skadade vid bränder i årsrikas bostäder ska minska. Bland annat måste kunskapen och medvetenheten om brandrisker och brandskydd öka i kommunerna och bland årsrika människor och personal i äldreomsorgen.

Regeringen bör vidta åtgärder i enlighet med vad som anförs ovan.

7. Särskilda boendeformer för äldre m.m., punkt 7 (SD)

av Per Ramhorn (SD), Clara Aranda (SD) och Ann-Christine From Utterstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:820 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkandena 16 och 19 samt

2019/20:1843 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 1 och

avslår motionerna

2019/20:281 av Lars Thomsson (C),
2019/20:1843 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 4 och
2019/20:3371 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 18.

Ställningstagande

Äldre ska kunna bo hemma så länge de själva vill, men när behovet av stöd ökar och de vill flytta måste det finnas möjlighet till det. Vi anser att äldre med särskilda behov måste få bättre tillgång till särskilt boende i alla kommuner.

Barn och äldre har ofta ett positivt utbyte av varandra, och därför anser vi att fler trygghetsboenden bör placeras i närheten av förskolor, skolor eller andra sammanhang där barn finns närvarande. Detta skulle kunna stärka de äldres känsla av att tillvaron är meningsfull samtidigt som de äldres närhet och erfarenheter skulle kunna vara viktiga i barnens vardag.

Slutligen anser vi att det på fler håll i landet bör ses över om fler demensbyar kan byggas, utan att demensvården utanför byarna försämras.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

8. Särskilda boendeformer för äldre m.m., punkt 7 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:1843 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 1 och 4 samt
avslår motionerna

2019/20:281 av Lars Thomsson (C),

2019/20:820 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkandena 16 och
19 samt

2019/20:3371 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 18.

Ställningstagande

Äldre ska kunna bo hemma så länge de själva vill, men när behovet av stöd ökar och de vill flytta måste det finnas möjlighet till det. Äldre med särskilda behov måste enligt min mening få bättre tillgång till särskilt boende i alla kommuner. Regeringen bör därför ges i uppdrag att tillgodose äldres rätt till särskilt boende på ett bättre sätt.

Enligt min mening bör regeringen även låta utreda hur det faktum att privata företag erbjuder dyra boenden och skattesubventionerade tilläggs-tjänster påverkar kommunernas lagstadgade skyldighet att erbjuda bra kommunala boenden.

9. Särskilda boendeformer för äldre m.m., punkt 7 (L)

av Barbro Westerholm (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3371 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 18 och
avslår motionerna
2019/20:281 av Lars Thomsson (C),
2019/20:820 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkandena 16 och
19 samt
2019/20:1843 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 1 och 4.

Ställningstagande

Även om de flesta människor räknar med att vilja bo kvar i sin gamla bostad hela livet ökar intresset för att flytta till bl.a. trygghetsboenden. Enligt min mening bör en nationell studie genomföras om hur trygghetsboende påverkar livskvalitet och hälsa jämfört med boende i ordinärt boende. Regeringen bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att genomföra en sådan studie.

10. Parboendegaranti m.m., punkt 8 (M, KD)

av Acko Ankarberg Johansson (KD), Camilla Waltersson Grönvall (M),
Ulrika Heindorff (M), Ulrika Jörgensen (M) och Cecilia Engström (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:2926 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 3 och
avslår motion
2019/20:820 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 13.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att följa upp parboendegarantin som infördes 2012. Dessutom bör regeringen ge en lämplig myndighet i uppdrag att göra utvärdering av hur och i vilken omfattning kommunerna tillämpar förenklad biståndsbedömning som infördes den 1 juli 2018.

11. Parboendegaranti m.m., punkt 8 (SD)

av Per Ramhorn (SD), Clara Aranda (SD) och Ann-Christine From Utterstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2019/20:820 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 13 och
2019/20:2926 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 3.

Ställningstagande

Enligt vår mening ska parboendegaranti alltid kunna erbjudas på särskilda boenden, och för den efterlevande ska kommunen fortsätta att erbjuda plats på det särskilda boendet eller annat passande alternativ. För att detta ska fungera tillfredsställande och jämlikt över hela landet krävs ett nationellt grepp om frågan. Regeringen bör vidta åtgärder enligt ovan.

Vidare anser vi att regeringen bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att göra en utvärdering av hur och i vilken omfattning kommunerna tillämpar förenklad biståndsbedömning som infördes den 1 juli 2018. Vi anser även att regeringen bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att följa upp parboendegarantin som infördes 2012.

12. Digital teknik, punkt 9 (M)

av Camilla Waltersson Grönvall (M), Ulrika Heindorff (M) och Ulrika Jörgensen (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:2926 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkandena 8 och 9
samt
avslår motionerna
2019/20:820 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 25 i denna
del och
2019/20:3371 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 7.

Ställningstagande

Kommunerna och regionerna ansvarar för att införa digital teknik, men det är inte tydligt vem som har det nationella samordningsansvaret. Antalet myndigheter som arbetar med frågan på olika sätt är stort. Vi anser därför att det behöver tydliggöras vilken myndighet som har ansvaret för digital teknik inom äldreården. Enligt vår mening bör Myndigheten för vård- och omsorgsanalys ha ansvaret för uppföljning av det som genomförts inom digital teknik och E-hälsomyndigheten för samordningen av alla insatser.

Regeringen bör vidta åtgärder i enlighet med vad som anförs ovan.

13. Digital teknik, punkt 9 (SD)

av Per Ramhorn (SD), Clara Aranda (SD) och Ann-Christine From Utterstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:820 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 25 i denna
del och
avslår motionerna
2019/20:2926 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkandena 8 och 9
samt
2019/20:3371 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 7.

Ställningstagande

I dagens samhälle blir allt fler samhällstjänster digitala, och andra alternativ erbjuds inte alltid. Äldre som saknar kunskap om och praktisk erfarenhet av internet riskerar då att stängas ute från många delar av samhället. Enligt vår mening bör regeringen ge en lämplig myndighet i uppdrag att bl.a. utforma en vägledning för kommunerna i arbetet att motverka digitalt utanförskap.

14. Digital teknik, punkt 9 (L)

av Barbro Westerholm (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3371 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 7 och
avslår motionerna
2019/20:820 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 25 i denna
del och
2019/20:2926 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkandena 8 och 9.

Ställningstagande

Enligt min mening bör kommuner och regioner analysera vilka konsekvenser som uppstår när allt fler delar av deras verksamheter digitaliseras. Man bör särskilt undersöka hur de som står utanför digitaliseringen påverkas när analoga tjänster avvecklas samt vilken utbildning som behöver erbjudas och vilket personligt stöd som måste inrättas.

Regeringen bör i samarbete med SKR vidta åtgärder i enlighet med det som anförs ovan.

Särskilda yttranden

1. Motioner som bereds förenklat, punkt 11 (M)

Camilla Waltersson Grönvall (M), Ulrika Heindorff (M) och Ulrika Jörgensen (M) anför:

Utskottet har efter förenklad motionsberedning avstyrkt motionsförslag som finns i bilaga 2. När det gäller dessa motionsförslag hänvisar vi till de senaste ställningstaganden som gjordes av företrädare för vårt parti i motsvarande frågor i betänkande 2018/19:SoU13 Äldrefrågor. Vi vidhåller de synpunkter som fördes fram men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

2. Motioner som bereds förenklat, punkt 11 (SD)

Per Ramhorn (SD), Clara Aranda (SD) och Ann-Christine From Utterstedt (SD) anför:

Utskottet har efter förenklad motionsberedning avstyrkt motionsförslag som finns i bilaga 2. När det gäller dessa motionsförslag hänvisar vi till de senaste ställningstaganden som gjordes av företrädare för vårt parti i motsvarande frågor i betänkandena 2018/19:SoU13 Äldrefrågor och 2018/19:SoU14 Riksrevisionens rapport om investeringsstödet till särskilda boenden för äldre. Vi vidhåller de synpunkter som fördes fram men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

3. Motioner som bereds förenklat, punkt 11 (C)

Sofia Nilsson (C) anför:

Utskottet har efter förenklad motionsberedning avstyrkt motionsförslag som finns i bilaga 2. När det gäller dessa motionsförslag hänvisar jag till de senaste ställningstaganden som gjordes av företrädare för mitt parti i motsvarande frågor i betänkande 2018/19:SoU13 Äldrefrågor. Jag vidhåller de synpunkter som fördes fram men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

4. Motioner som bereds förenklat, punkt 11 (V)

Karin Rågsjö (V) anför:

Utskottet har efter förenklad motionsberedning avstyrkt motionsförslag som finns i bilaga 2. När det gäller dessa motionsförslag hänvisar jag till mitt partis ställningstagande i motsvarande fråga i betänkande 2018/19:SoU14 Riksrevisionens rapport om investeringsstödet till särskilda boenden för äldre. Jag vidhåller den synpunkt som fördes fram men avstår från att ge uttryck för den i detta betänkande.

5. Motioner som bereds förenklad, punkt 11 (KD)

Acko Ankarberg Johansson (KD) och Cecilia Engström (KD) anför:

Utskottet har efter förenklad motionsberedning avstyrkt motionsförslag som finns i bilaga 2. När det gäller dessa motionsförslag hänvisar vi till de senaste ställningstaganden som gjordes av företrädare för vårt parti i motsvarande frågor i betänkande 2018/19:SoU13 Äldre frågor. Vi vidhåller de synpunkter som fördes fram men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

6. Motioner som bereds förenklad, punkt 11 (L)

Barbro Westerholm (L) anför:

Utskottet har efter förenklad motionsberedning avstyrkt motionsförslag som finns i bilaga 2. När det gäller dessa motionsförslag hänvisar jag till de senaste ställningstaganden som gjordes av företrädare för mitt parti i motsvarande frågor i betänkande 2018/19:SoU13 Äldre frågor. Jag vidhåller de synpunkter som fördes fram men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2019/20

2019/20:174 av Martina Johansson (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur man kan ge förutsättningar för alla utförare inom vård och omsorg att verka på lika villkor och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda vilka försvårande omständigheter som är beslutade för att icke offentliga organisationer ska kunna bedriva verksamheter inom vård och omsorg och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:270 av Lars Thomsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att på lämpligt sätt ge Socialstyrelsen i uppdrag att ge konkreta exempel på godtagbara lösningar för att skapa såväl rättssäkerhet som säkerhet vad gäller liv och hälsa för den som har drabbats av demenssjukdom, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:281 av Lars Thomsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att på lämpligt sätt ge IVO i uppdrag att ändra sina rutiner och ge förhandsbesked för att underlätta byggandet av särskilt boende och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:408 av Solveig Zander (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheten till bättre måltider för äldre och mer närproducerade livsmedel i den offentliga maten genom ett måltidslyft och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:451 av Hillevi Larsson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en äldreombudsman och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:470 av Magnus Manhammar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur riktlinjerna för näringsriktiga måltider för äldre efterlevs och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:569 av Elsemarie Bjellqvist (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av utbildningsinsatser inom vården när det gäller psykisk ohälsa bland äldre och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:628 av Larry Söder (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att ställa krav på kommunerna att den som har teckenspråk som förstaspråk även ska kunna kommunicera på sitt språk när den kommer in på ett äldreboende, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:714 av Markus Wiechel (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nationellt bidrag för broddar till seniorer och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:799 av Anne Oskarsson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att personal inom äldreomsorgen ska ha god kännedom om den äldres språk, kulturella traditioner och normer och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:820 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning som får i uppdrag att ta fram ett förslag på hur en ny rättighetslag för äldreomsorgen kan se ut och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra LOV obligatorisk för äldre i alla landets kommuner och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra pilotprojekt i utvalda kommuner för att dessa ska implementera en äldreombudsman och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att en SIP ska tas fram redan i första kontakten med den äldre och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en lämplig myndighet bör få i uppdrag att kartlägga skillnader mellan kommunerna vad gäller riktlinjer och tillämpning för att bevilja bistånd till särskilt boende och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för en parbogaranti på särskilda boenden, samt att den kvarlevande ska få bo kvar eller erbjudas annan plats av kommunen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att, i stället för att kommunen döms till vite, se över möjligheten att ekonomiskt kompensera de äldre som inte får plats på ett särskilt boende på utsatt tid, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att kommunerna placerar trygghetsboenden i närheten av förskolor, skolor eller andra sammanhang där barn finns närvarande och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att öka tillgången till kategoriboende med husdjursprofil och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att fler demensbyar byggs och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att genom ett statligt stimulansbidrag ge kommunerna ekonomiska förutsättningar att införa nyckelfri hemtjänst och digitalisering och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge lämplig myndighet i uppdrag att se över hur kommunerna kan minska äldre personers ensamhet och motverka digitalt utanförskap och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda och forma ett nationellt och mer likvärdigt ramverk för anhängstöd och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att utöka kraven på kontroll ur belastningsregistret, så att den sker kontinuerligt och omfattar anställda, praktiserande och studerande inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en nationell strategi för att i högre grad öka tryggheten samt förebygga, upptäcka och hantera våld mot äldre och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten och huvudmännen samt privata utövare i samverkan ska vidta långsiktiga hållbara åtgärder för att främja kompetensförsörjningen inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att regioner, kommuner och privata utförare ska ge personalen inom äldreomsorgen goda förutsättningar att delta i vidare- och specialistutbildningar och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att certifiering av nivå C1 i svenska språket ska vara ett krav vid nyanställningar för personal inom äldreomsorg och hemtjänst och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:938 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn för att förbättra förutsättningarna för dem som arbetar inom äldreomsorgen att utvecklas i sitt yrke och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1354 av Alexandra Anstrell (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mat som serveras till våra äldre ska vara god, trivsamt, näringsriktig, hållbar och säker och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1365 av Alexandra Anstrell (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra ytterligare förändringar i socialtjänstlagen så att kommunerna får erbjuda hemtjänst till äldre personer och andra sociala tjänster genom ett förenklat ansökningsförfarande och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1409 av Hillevi Larsson och Jamal El-Haj (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om undersköterskors arbetsvillkor och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1435 av ClasGöran Carlsson och Monica Haider (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över systemet med förbehållsbelopp så att det ökar i förhållande till bruttointäktsökningar för den grupp som motionen beskriver och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1448 av Anne Oskarsson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att personal inom äldreomsorgen ska ha god kännedom om den äldres språk, kulturella traditioner och normer och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1504 av Lotta Olsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att stärka kunskaperna om hörselnedsättning bland personalen inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1523 av Marie-Louise Hänel Sandström (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja åtgärder som bryter ofrivillig ensamhet, t.ex. fler mötesplatser och bättre möjligheter till gemensamma måltider, och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1824 av Sultan Kayhan m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka de äldres rättigheter genom lagstiftning och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1843 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ges i uppdrag att bättre tillgodose äldres rätt till särskilt boende och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ges i uppdrag att ta fram nationell statistik för kommunernas antal boenden, beviljande av boenden och avslag och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda en kvalitetssäkring av äldreomsorgen med inriktning på personal och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ges i uppdrag att utreda privata företag som erbjuder dyra boenden och skattesubventionerade tilläggstjänster och hur detta påverkar kommunernas lagstadgade skyldighet att erbjuda bra kommunala boenden och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge lämplig myndighet i uppdrag att se över förutsättningarna för att minska ensamheten bland äldre och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en kompetensplan bör utformas för äldreomsorgen som kan öka antalet undersköterskor och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2019 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mat för människor i behov av hjälp och stöd i alla åldrar och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2167 av Lars-Arne Staxäng (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten till högre kvalitet i hemtjänsten genom att goda exempel på välfungerande hemtjänstverksamheter sprids och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2175 av Lotta Finstorp och Edward Riedl (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av resultatet av satsningen på trygghetsboenden och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2236 av Anders Hansson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att trygghetsprövning avseende larm- och brandskydd ska ingå i hemtjänstens biståndsprövningar och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2250 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheten till en översyn av avgifterna inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2251 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av hur äldres rätt att välja mat, boende och omvårdnad kan förbättras och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2281 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bättre möjligheter för äldre att välja bra mat inom ramen för äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till ett stimulansbidrag så att fler kommuner öppnar för olika matleverantörer i hemtjänsten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:2575 av Ann-Britt Åsebol och Elisabeth Björnsdotter Rahm (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheten att införa statliga kvalitetsgränser inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga höjda sanktioner för kommuner som inte tillgodoser äldres omsorgsbehov, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att stärka den statliga tillsynen inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2580 av Ann-Britt Åsebol och Elisabeth Björnsdotter Rahm (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att stärka äldres inflytande och valfrihet i omsorgen gällande äldrecoacher och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2583 av Ann-Britt Åsebol och Elisabeth Björnsdotter Rahm (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka kvaliteten i äldreomsorgen genom att stimulera till bättre jämförelser mellan verksamheter så att de bättre avspeglar äldres behov och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2599 av Elisabeth Björnsdotter Rahm och Ann-Britt Åsebol (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över socialtjänstlagen där äldres rättigheter till goda levnadsvillkor ingår och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2611 av Elisabeth Björnsdotter Rahm och Ann-Britt Åsebol (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka attraktiviteten inom vissa yrkesgrupper och samtidigt överväga hur tillgången på deltidsbrandmän kan ökas och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2720 av Betty Malmberg (M):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av bredband med hög kapacitet på äldrecentra, demensboenden och mötesplatser för äldre och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2758 av Barbro Westerholm m.fl. (L):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om årsrika hbtq-personer och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2818 av Lars Adaktusson m.fl. (KD):

24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att FN bör arbeta fram en äldrekonvention och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2834 av Fredrik Schulte (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en obligatorisk nationell äldrepeng kopplad till ett nationellt regelverk motsvarande lagen om valfrihetssystem som ger äldre rätt att välja omsorgstjänster i hela landet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:2918 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över anhörigstöd och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram och genomföra ett nationellt handlingsprogram för kvalitetssäkrad och sammanhållen demensvård och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2926 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa nationella kvalitetskrav och kvalitetskontrakt för äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta sanktioner mot bristande verksamheter i äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att följa upp och utveckla förenklad biståndsbedömning för äldre samt parboendegarantin och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja kunskapsnivån gällande seniorers nutrition och hela måltidssituationen och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Myndigheten för vård- och omsorgsanalys i uppdrag att sammanställa, analysera och sprida goda exempel på äldreboenden med hög kvalitet och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Myndigheten för vård- och omsorgsanalys i uppdrag att mäta effekterna av införandet av digital teknik inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge E-hälsomyndigheten det samordnande ansvaret för digital teknik som rör seniorer och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av socialt sammanhang och aktiviteter för att motverka ofrivillig ensamhet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3109 av Annie Lööf m.fl. (C):

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra åt Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten att utreda möjligheten att införa äldrehälsovårdsprogram som erbjuds äldre efter avslutad arbetsliv och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa en mer samordnad vård för äldre genom att utreda möjligheten att ersätta hälso- och sjukvårdslagens och socialtjänstlagens delar om

hemsjukvård respektive social omvårdnad med en äldrelag och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3206 av Markus Wiechel och Sara Gille (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samtliga kommuner i Sverige bör erbjuda kommuninvånare valfrihet inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3253 av Anders W Jonsson m.fl. (C):

37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra åt Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten att införa äldrehälsovårdsprogram för samtliga medborgare över 65 år och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagstiftning för att möjliggöra att samtliga äldre i behov av hemtjänst garanteras valfrihet i valet av vårdgivare och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka tryggheten för äldre genom att ta fram en handlingsplan för att förhindra våld och övergrepp mot åldersrika och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda i vilken mån lagstiftningen måste förändras för att garantera demenssjukas rättssäkerhet och trygghet och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera anhörigstödet i syfte att få ett mer lättillgängligt och välfungerande stöd och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3293 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD):

45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införande av generell tillståndsplikt och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att snarast reducera kostnaden för tillståndsprovning hos IVO och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla kommuner ska införa en värdighetsgaranti inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vite för sent verkställande av beslut om plats på särskilt boende och tillkännager detta för regeringen.
58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att anställa läkare inom den kommunala hemsjukvården och tillkännager detta för regeringen.

59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för att främja hälsan och bryta ensamhet hos äldre och tillkännager detta för regeringen.
88. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om anhörigvård och om att socialtjänsten vid biståndsprövning särskilt ska uppmärksamma anhörigas situation och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3335 av Camilla Brodin m.fl. (KD):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sänka kostnaden för tillståndsprövning hos IVO och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3371 av Johan Pehrson m.fl. (L):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om digitaliseringen och dess konsekvenser för dem som står utanför tekniken, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om brandskydd i äldreboendena och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införande av MAR i äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om det hälsomässiga värdet av boende i trygghetsboende och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om reformering av äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bättre stöd till anhöriga och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en breddad handlingsplan mot våld och övergrepp mot åsrika personer och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2**Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet**

Motion	Motionärer	Yrkanden
11. Motioner som bereds förenklat		
2019/20:174	Martina Johansson (C)	1 och 4
2019/20:270	Lars Thomsson (C)	
2019/20:408	Solveig Zander (C)	
2019/20:451	Hillevi Larsson (S)	
2019/20:470	Magnus Manhammar (S)	
2019/20:569	Elsemarie Bjellqvist (S)	
2019/20:820	Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD)	8–10, 12, 14, 18, 20, 25 idd, 26, 28–31 och 34
2019/20:938	Roza Güclü Hedin m.fl. (S)	
2019/20:1354	Alexandra Anstrell (M)	
2019/20:1365	Alexandra Anstrell (M)	
2019/20:1504	Lotta Olsson (M)	
2019/20:1523	Marie-Louise Hänel Sandström (M)	
2019/20:1824	Sultan Kayhan m.fl. (S)	
2019/20:1843	Jonas Sjöstedt m.fl. (V)	2 och 5
2019/20:2019	Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M)	1
2019/20:2175	Lotta Finstorp och Edward Riedl (båda M)	
2019/20:2236	Anders Hansson (M)	
2019/20:2251	Sten Bergheden (M)	
2019/20:2281	Sten Bergheden (M)	1 och 2
2019/20:2575	Ann-Britt Åsebol och Elisabeth Björnsdotter Rahm (båda M)	1–3
2019/20:2580	Ann-Britt Åsebol och Elisabeth Björnsdotter Rahm (båda M)	
2019/20:2583	Ann-Britt Åsebol och Elisabeth Björnsdotter Rahm (båda M)	
2019/20:2599	Elisabeth Björnsdotter Rahm och Ann-Britt Åsebol (båda M)	
2019/20:2611	Elisabeth Björnsdotter Rahm och Ann-Britt Åsebol (båda M)	

2019/20:2720	Betty Malmberg (M)	4
2019/20:2918	Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M)	6 och 8
2019/20:2926	Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M)	1, 2, 4, 7 och 10
2019/20:3109	Annie Lööf m.fl. (C)	17
2019/20:3206	Markus Wiechel och Sara Gille (båda SD)	
2019/20:3253	Anders W Jonsson m.fl. (C)	37, 38 och 40– 42
2019/20:3293	Ebba Busch Thor m.fl. (KD)	45, 46, 49, 52, 58, 59 och 88
2019/20:3335	Camilla Brodin m.fl. (KD)	11
2019/20:3371	Johan Pehrson m.fl. (L)	20 och 21